

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA ÚSTAVNÍHO A EVROPSKÉHO PRÁVA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Ochrana osobnostních práv politiků

Autor práce: **Hudáčková Rebeka**
Vedoucí práce: **JUDr. Zuzana Vostrá Ph. D.**

2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Rebeka HUDÁČKOVÁ**
Osobní číslo: **R21B0053P**
Studijní program: **B0421A220009 Právní specializace**
Téma práce: **Ochrana osobnostních práv politiků**
Zadávající katedra: **Katedra ústavního a evropského práva**

Zásady pro vypracování

Úvod

1. Základní aspekty ochrany osobnosti
2. Historický vývoj ochrany osobnostních práv
3. Ústavně-právní zakotvení osobnostních práv v České republice
4. Specifika ochrany osobnosti politiků dle soudní judikatury

Závěr

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol.: Listina základních práv a svobod
- Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, 906 s.
- KMEC, Jiří, David KOSAŘ, Jan KRATOCHVÍL and Michal BOBEK. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář (European Convention on Human Rights). 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. 1696 pp. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3.
- Fiala, Ondřej, Grepl, Jan a Lichnovský, Ondřej. GDPR: hmotné a procesní aspekty prakticky. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2019. xix, 240 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-762-0.
- Valoušek, Martin et al. Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů. Vydání první. Praha: Leges, 2019. 427 stran. Praktik. ISBN 978-80-7502-346-9.
- Bartoň, Michal et al. Základní práva. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 608 stran. Student. ISBN 978-80-7502-128-1.
- Ondřejová, Eva. Ochrana osobnosti v common law a českém právu. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 256 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-164-9.
- Diblík, Jan a Veit, François. Mediální právo a práva k nemotným statkům v České republice = Media law and intellectual property law in the Czech Republic. Praha: Linde, 2012. 259 s. ISBN 978-80-7201-863-5.
- Pouperová, Olga. Regulace médií. Praha: Leges, 2010. 272 s. ISBN 978-80-87212-48-6. Pozn. (zde zejm. s. 217)
- Bartoň, Michal. Svoboda projevu: principy, garance, meze. Praha: Leges, 2010. 384 s. Teoretik. ISBN 978-80-87212-42-4.
- Šídlo, Jindřich. Útok na svobodu tisku. Respekt, 1999, 10(21), s. 9-11. ISSN 0862-6545.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Zuzana Vostrá, Ph.D.**
Fakulta právnická

Datum zadání bakalářské práce: **17. února 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.
vedoucí katedry

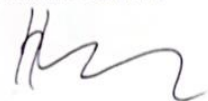
V Plzni dne 30. června 2023

Prohlášení

„Čestně prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškeré prameny, se kterými jsem pracovala, jsem vyznačila v seznamu literatury, stejně jako jsou vyznačeny způsobem, jak je ve vědeckých pracích obvyklé.“

V Plzni 30. 3. 2024

Rebeka Hudáčková

Poděkování

Na tomto místě bych velice ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce, JUDr. Zuzaně Vostřové Ph.D., za její vstřícnost, trpělivost a cenné podněty a rady při zpracování této bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině a nejbližším za podporu během psaní práce a dosavadního studia.

Seznam zkratk

Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
LZPS	Listina základních práv a svobod (usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.)
EÚLP	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
LZPEU	Listina základních práv Evropské unie
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
ÚS	Ústavní soud
VZO	Veřejně známá osobnost
EU	Evropská unie
NSS	Nejvyšší správní soud
NS	Nejvyšší soud České republiky

Obsah

ÚVOD	1
1. ZÁKLADNÍ ASPEKTY OCHRANY OSOBNOSTI	3
1.1 DÍLČÍ OSOBNOSTNÍ PRÁVA A VYMEZENÍ POJMŮ	3
1.1.1 <i>Právo na ochranu důstojnosti, vážnosti a cti</i>	5
1.1.2 <i>Právo na ochranu jména</i>	6
1.1.3 <i>Právo na ochranu podoby</i>	7
1.2 SPECIFICKÁ PRÁVA SOUVISEJÍCÍ S OCHRANOU OSOBNOSTI POLITIKA	7
1.2.1 <i>Svoboda projevu</i>	7
1.2.2 <i>Právo na ochranu soukromí</i>	8
1.3 OMEZENÍ PRÁVA NA OCHRANU OSOBNOSTI	9
1.4 PŘEDMĚT, OBSAH A PROSTŘEDKY OCHRANY OSOBNOSTNÍCH PRÁV	10
1.4.1 <i>Předmět a obsah ochrany</i>	10
1.4.2 <i>Prostředky ochrany</i>	10
1.5 OCHRANA OSOBNOSTI VEŘEJNĚ ZNÁMÝCH OSOB	11
1.5.1 <i>Přípustná úroveň kritiky při zásahu do osobnostních práv politika</i>	13
1.5.2 <i>Poškození reputace politika</i>	14
1.5.3 <i>Zásah do soukromí politika</i>	15
1.6 ÚLOHA MÉDIÍ V DEMOKRACII.....	15
2. HISTORICKÝ VÝVOJ OCHRANY OSOBNOSTNÍCH PRÁV	18
2.1 POČÁTKY OCHRANY OSOBNOSTI	18
2.2 OSOBNOSTNÍ PRÁVA V SOUČASNOSTI.....	19
2.3 ZAJIŠTĚNÍ OSOBNOSTNÍCH PRÁV V KONTEXTU POLITICKÝCH IDEOLOGÍ	20
2.3.1 <i>Konzervatismus</i>	20
2.3.2 <i>Liberalismus</i>	21
2.3.3 <i>Socialismus</i>	21
2.3.4 <i>Nejpříznivější ideologie</i>	21
3. ÚSTAVNĚ – PRÁVNÍ ZAKOTVENÍ OSOBNOSTNÍCH PRÁV V ČESKÉ REPUBLICE	23
3.1 ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY	23
3.2 LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD.....	23
3.3 OBČANSKÝ ZÁKONÍK	25
3.4 DALŠÍ VNITROSTÁTNÍ PRAMENY.....	25
3.5 ČESKÁ REPUBLIKA JAKO SOUČÁST JURISDIKCE ESLP.....	26
3.6 ČESKÁ REPUBLIKA JAKO SOUČÁST EU	27
4. SPECIFIKA OCHRANY OSOBNOSTI POLITIKŮ DLE SOUDNÍ JUDIKATURY	28

4.1	MEZE SVOBODY PROJEVU	28
4.2	SVOBODA PROJEVU VS. OCHRANA OSOBNOSTI.....	29
4.3	MÉDIA JAKO AUTOR ZÁSAHU DO OCHRANY OSOBNOSTI POLITIKA.....	30
4.4	VEŘEJNÝ ZÁJEM PŘI ZÁSAHU DO OCHRANY OSOBNOSTI POLITIKA.....	31
5.	ANALÝZA JUDIKATURY ESLP A ÚS.....	32
5.1	ROZSUDEK ESLP VE VĚCI DUPATE V. LOTYŠSKO	32
5.2	NÁLEZ ÚS VE VĚCI OKAMURA V. CZECH NEWS CENTER, A.S.....	33
	ZÁVĚR.....	36
	RESUMÉ.....	39
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	40
1.	LITERATURA	40
2.	PRÁVNÍ PŘEDPISY	41
3.	JUDIKATURA.....	42
4.	OSTATNÍ ZDROJE.....	43

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je ochrana osobnostních práv politiků. V současné době, kdy média a sociální sítě hrají stále větší roli ve veřejném diskurzu, je otázka ochrany osobnostních práv stále významnější. Politici, jakožto veřejně známé osoby, jsou často předmětem veřejného zájmu, což je vystavuje intenzivnímu sledování a kritice ze strany veřejnosti i médií. Tato bakalářská práce se s ohledem na svůj rozsah zaměřuje na komplexní analýzu ochrany osobnosti v kontextu mediálního prostředí, kde dochází ke konfliktu mezi ochranou osobnostních práv a svobodou projevu, která je pro existenci demokratické společnosti zcela zásadní.

Tento konflikt se neomezuje pouze na hranice národních států, ale projevuje se i v globálním měřítku. Svoboda projevu a právo na ochranu osobnosti jsou považovány za základní lidská práva, kdy jejich vzájemný vztah je často předmětem diskusí a právních sporů. V těchto sporech poté nastávají otázky týkající se toho, které z těchto práv má přednost před druhým, nebo zda jsou obě práva považována za rovnocenná. Tato bakalářská práce proto zkoumá teoretické základy ochrany osobnostních práv a svobody projevu, ale také analyzuje konkrétní případy a judikaturu, aby poskytla ucelený pohled na to, jak jsou tyto konflikty řešeny v praxi.

Cílem práce je uvést čtenáře do problematiky, kde a jak jsou osobnostní práva politiků chráněna v rámci českého právního systému, a jakým způsobem soudní judikatura reflektuje napětí mezi svobodou projevu a ochranou osobnosti. Skrze analýzu relevantních zákonů a judikatury Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu ČR si práce klade za cíl určit zásadní principy a trendy v ochraně osobnostních práv politiků.

Bakalářská práce je rozdělena do pěti částí. První část práce se věnuje základním aspektům ochrany osobnosti, kde vymezuje všechny podstatné pojmy s problematikou spojené. Tato část práce zkoumá dílčí osobnostní práva, jako jsou právo na ochranu důstojnosti, vážnosti a cti, právo na ochranu jména a právo na ochranu podoby. Dále se kapitoly zaměřují na specifická práva související s ochranou osobnosti politika, zahrnující svobodu projevu a právo na ochranu soukromí. V kontextu ochrany osobnosti veřejně známých osob se kapitola dotýká přípustné úrovně kritiky a způsobů, jakými mohou být osobnostní práva politiků poškozena nebo jak může dojít k zásahu do jejich soukromí. Nakonec se kapitola zabývá úlohou médií v demokracii, reflektuje jejich vliv na veřejné vnímání politiků a zdůrazňuje, jak je důležité najít rovnováhu mezi svobodou projevu a ochranou osobnosti v mediálním prostředí.

Druhá část práce se zabývá historickým vývojem ochrany osobnostních práv, sleduje jejich proměnu od prvních konceptů až po dnešní moderní pojetí. Prozkoumává, jak se postavení a ochrana těchto práv vyvíjely v různých historických obdobích a jak jsou ovlivněny současnými technologickými změnami. Klíčovým bodem těchto kapitol je analýza vlivu různých politických ideologií na ochranu osobnostních práv s cílem pochopit, jaké ideologické rámce nejlépe podporují tato práva.

Třetí část nabízí kompaktní přehled ústavního a právního rámce ochrany osobnostních práv v České republice a prozkoumává základní právní dokumenty s tématem spojené. Zvláštní důraz je kladen na vztah České republiky k mezinárodním institucím, jako jsou Evropský soud pro lidská práva a Evropská unie, aby se ukázalo, jak mezinárodní právní normy ovlivňují ochranu osobnostních práv na národní úrovni.

Předposlední část práce se detailně věnuje specifikům ochrany osobnosti politiků v kontextu soudní judikatury. Analyzuje, jak soudy vyvažují meze svobody projevu s potřebou ochrany osobnosti, a zkoumá různé případy, kdy se svoboda projevu dostává do zmíněného konfliktu s právy na ochranu osobnosti. Dále se kapitola zaměřuje na roli médií jako častého zdroje zásahů do osobnostních práv politiků a posuzuje, jaký vliv má veřejný zájem na rozhodování soudu v těchto případech. Tímto způsobem poskytuje přehled o rozhodujících aspektech a výzvách spojených s ochranou osobnosti politiků ve světle aktuální judikatury.

Poslední část práce představuje analýzu judikatury Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu ČR ve dvou konkrétních případech.

Při zkoumání judikatury byly využity veřejně dostupné elektronické databáze obou soudů, konkrétně NALUS a HUDOC a práce reflektuje právní situaci ke dni 30. března 2024.

1. Základní aspekty ochrany osobnosti

První část práce se zaměřuje na celkové uvedení do problematiky. Následující kapitoly v sobě obsahují vymezení základních pojmů a popisují osobnost člověka společně s její ochranou. Tuto teoretickou expozici lze považovat za nezbytnou podmínku pro interpretaci a aplikaci právních norem při rozboru podstatné judikatury v kontextu daných skutkových okolností.

1.1 Dílčí osobnostní práva a vymezení pojmů

Ústavní zákon České republiky č. 1/1993 Sb. (dále jen „**Ústava**“) definuje Českou republiku jako suverénní, jednotný a demokratický právní stát, jehož základy jsou postaveny na respektu k právům a svobodám jednotlivce. Tento respekt k lidským a občanským právům je dále specifikován a rozveden v Listině základních práv a svobod, ústavním zákonu č. 2/1993 Sb. (dále jen „**LZPS**“), který je neodmyslitelnou součástí ústavního řádu dle čl. 3 a čl. 112 odst. 1 Ústavy, společně s ratifikovanými mezinárodními smlouvami, včetně Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „**EÚLP**“) a Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.¹

Od 1. června 2002 dle čl. 10 Ústavy jsou ratifikované mezinárodní smlouvy integrální součástí českého právního systému, přičemž v případě rozporu mezi mezinárodní smlouvou a zákonem má nepochybně mezinárodní smlouva přednost.

LZSP tak poskytuje nejširší ústavně právní rámec pro určení osobního postavení fyzických osob, čímž uznává a garantuje jejich základní lidská a občanská práva a svobody. Aktuálně tak představuje souhrn dosavadních emancipačních tendencí v naší společnosti a formuje základní katalog občanských, politických, ekonomických, sociálních a kulturních práv, což ji činí stabilním pilířem, který zavazuje, jak stát, tak mezinárodní společenství ve svých politikách a postupech.²

V České republice nalezneme nejširší ústavněprávní základy pro úpravu osobního statusu fyzických osob. Jeho konkretizace se prolíná jak do sféry veřejného práva, tak i do soukromého práva obsaženého ve zmíněné Listině.

¹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-720-1484-6., s. 15

² Tamtéž, s. 16

Veřejné a soukromé právo se tak navzájem doplňují při využívání prostředků pro ochranu osobnosti fyzické osoby a vytvářejí tak komplexní systém její ochrany.

Co se týče pojmu jednotlivec či fyzická osoba, oba tyto koncepty vyjadřují konkrétní druh subjektu, který disponuje osobnostními právy, která z výše uvedené definice řadíme do sféry soukromého práva. Nejprve si musíme definovat samotný termín „*osobnost*“.

Každý z nás ve společnosti zastává určitou roli. Jsme schopni se definovat jako hlavní postava ve vlastním příběhu, kde ke hraní můžeme využít masku či svou pravou tvář, která nás provází již od samotného počátku našeho bytí.

Člověk si většinu vlastností a hodnot zformuje až v průběhu svého života, ale některé ho provázejí již od jeho narození. Hovoříme o dynamicky se vyvíjejícím celku, který tak představuje systém vlastností a emocí, ale osobnosti nabývá již při samotném začátku jeho života. Pojem "*osobnost člověka*" tak představuje složitou oblast, avšak jeho definice není nemožná.

Z právního hlediska není tento pojem přesně definován. Právní praxe pojem osobnost člověka vykládá tak, že za osobnost lze považovat člověka jako jednotlivce, jako subjekt poznání, respektive poznávání, prožívání a jednání ve své společenské podstatě i individuálních záležitostech, jako nejmenší sociální jednotku i určitou psychofyzickou a sociálně-psychickou strukturu.³ V právních textech či mezinárodních dohodách se tak nesetkáme s explicitní definicí osobnosti

Současná právní doktrína v České republice pojímá osobnost jako unikátní kombinaci biologických, psychologických a sociálních dimenzí, nebo lépe řečeno, jako soubor hodnot, které charakterizují jednotlivce. Tato teorie zdůrazňuje, že osobnost jedince se vyvíjí v průběhu interakce s ostatními v rámci společenského kontextu, včetně právní dimenze.

Právní praxe tak z výše uvedených závěrů charakterizuje osobnost člověka například jako "*relativně stabilní a trvalý organizovaný vzor myšlení, cítění a chování, který odlišuje jednu osobu od druhé*"⁴

Osobnost tak představuje nejen určitý systém duševních i duchovních vlastností, ale také celkovou tendenci a směřování jednotlivce. Z toho je evidentní, že osobnost každého člověka je odlišná, ale nevylučuje se určitá podobnost dvou různých

³ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Mediální právo: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-725-5. s. 341

⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2015, sp. zn. II. ÚS 1955/15

osobností. Osobnost člověka znázorňuje charakterové rysy, potřeby, tendence, temperament a životní postoje každého. Je však také nepochybně utvářena rodinným prostředím, dosaženým vzděláním a také těmi nejbližšími, kterými se daný jedinec každodenně obklopuje. Z časového hlediska tak osobnost člověka nestagnuje, nýbrž se vyvíjí vlivem vnějších okolností. Mezi tyto okolnosti můžeme zařadit vztahy k druhým lidem, ke kulturně společenským hodnotám anebo k aktuálnímu stavu společensko-politického dění.⁵

Osobnost člověka tak lze definovat jako jeden ze zásadních pilířů lidské identity a současně jednu z nejvíce chráněných hodnot v právním řádu, kdy její ochrana je základním předpokladem pro uznání a realizaci lidských práv a svobod.

Následující kapitoly tak proto budou pojednávat o jednotlivých právech a svobodách, které je nutné definovat pro pochopení základních východisek osobních práv.

1.1.1 Právo na ochranu důstojnosti, vážnosti a cti

V rámci českého právního systému není chráněn pouze život jakožto součást lidské integrity. Národní i mezinárodní prameny chrání i další aspekty osobnosti, které úzce souvisejí s duševní stránkou jedince. Typickým příkladem je čest a důstojnost. Oba tyto koncepty jsou chráněny ústavním pořádkem.⁶

Co se týče důstojnosti jako takové, tu např. vymezuje čl. 1 Listiny základních práv Evropské Unie⁷ (dále jen „LZPEU“), ale v naší LZPS bychom přesnou definici těžko hledali. Přesto je však důležité neopomínat její váhu a hodnoty. Například v Ústavě nalezneme zmínku o lidské důstojnosti již v samotné preambuli („*odhodláni budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku v duchu nedotknutelných hodnot lidské důstojnosti a svobody jako vlast rovnoprávných, svobodných občanů*“).⁸

⁵ SIVÁK, Jakub. *Pilíře a limity ochrany osobnosti nejen ve dvacátém prvním století*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-683-9., s. 45

⁶ Viz čl. 10 LZPS

⁷ Sdělení č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících: „Lidská důstojnost je nedotknutelná, musí být respektována a chráněna“

⁸ Ústavní zákon České republiky č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Důstojnost však může mít hned několik významů. Pro někoho představuje určité synonymum uvedeného pojmu „čest“, pro jiné jde zas o ekvivalent pojmu „hodnota“. ⁹

Pokud budeme opět vycházet z LZPS, dle již zmíněného článku 1 vyjadřuje důstojnost určitou rovnost ve stejné hodnotě všech lidských bytostí. To můžeme chápat jako stanovenou morální hodnotu jednotlivců, která vyplývá ze jejich samotného lidství. Lidská důstojnost a čest tak tedy představují těžce definovatelný element osobnostních práv, který v sobě zahrnuje jak ochranu psychické celistvosti jedince, tak i jeho dobrého jména. ¹⁰

Právo na lidskou důstojnost je tak chápáno jako právo na rovné zacházení existující již od narození, zatímco právo na čest se vyvíjí a je ovlivněno sociálním postavením jedince. Lidská důstojnost je chráněna i po smrti, což zahrnuje práva pozůstalých a ochranu před nelidským zacházením či ponižováním. Neoprávněné zásahy do těchto hodnot jsou definovány v trestním zákoníku.

1.1.2 Právo na ochranu jména

Jak už předchozí kapitola nastínila, s osobností je bezpochyby spojeno i její jméno, které jí provází v průběhu celého života. Kromě výše zmíněných práv, české právo chrání i právo každého člověka na používání svého jména a pseudonymu. Zmíněné ustanovení je definováno v občanském zákoníku, Zákon č. 89/2012 Sb., (dále jen „OZ“) v § 77-79. Toto právo umožňuje fyzickým osobám používat své jméno v právních vztazích a chrání jejich jméno a úctu k němu. Pseudonym, odlišný od oficiálního jména zapsaného v oficiálních dokumentech, slouží jako umělecké nebo jiné alternativní jméno, jehož používání je volbou jedince. Právo na jméno a pseudonym je chráněno proti neoprávněnému použití a má zásadní význam pro ochranu identity a osobnosti člověka. OZ také stanoví, že pseudonymy mohou být používány bez újmy na platnosti právních jednání, pokud je jasné, kdo jedná. Zneužití pseudonymu jiné osoby je považováno za neoprávněný zásah do osobnostních práv, stejně jako jakékoli neoprávněné použití jména. Dle judikatury tak lze přesně určit, že právo na jméno představuje výlučné právo fyzické osoby,

⁹ Viz. DAN-COHEN, Meir. Introduction: Dignity a Its (Dis)content. In: WALDRON, Jeremy. Dignity, Rank, and Rights, Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 3.

¹⁰ BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVAČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1, s. 217

s kterým může nakládat podle svého, může bránit tomu, aby někdo jiný tohoto jména neoprávněně užíval, ale současně má i právo nebýt označován jiným než jménem svým.¹¹

1.1.3 Právo na ochranu podoby

Podobně jako u práva na jméno, i zde ochrana tohoto práva vychází z OZ. Vzhled fyzické osoby představuje důležitý soubor charakteristik, které umožňují rozpoznání dané osoby, a to nejen vizuálně, ale i prostřednictvím dalších smyslů, jako je např. hmat u nevidomých. Ačkoli OZ přímo nespécifikuje, co všechno vzhled osoby obnáší, chrání jedince před neoprávněným použitím a šířením jejich obrazu. K použití obrazu osoby je obvykle vyžadován její souhlas. Každý má právo kontrolovat, do jaké míry je jeho vzhled a podoba šířena. Dle § 85 OZ se předpokládá, že souhlas s použitím obrazu automaticky zahrnuje i souhlas s jeho šířením a reprodukcí. Souhlas může být kdykoli odvolán podle § 87 OZ.¹²

Dle judikatury je samotným předmětem práva na podobu individualizovaná (identifikovatelná) podoba fyzické osoby. Podmínkou její ochrany je, že osoba je na základě zobrazení identifikovatelná. Fyzická osoba má tak právo, aby k ní byla přiřazována právě její podoba a aby touto podobou byla identifikovaná.¹³

1.2 Specifická práva související s ochranou osobnosti politika

1.2.1 Svoboda projevu

Další podstatnou disciplínou této práce je i svoboda projevu, jakožto rozhodující základ demokratické společnosti. Jedná se o politické právo, které je zakotveno v čl. 17 Listiny a je úzce spojeno s dalšími základními právy, především s právem na získávání informací, právem ke svobodnému sdružování a právem ke svobodě shromažďování. Pokud na toto právo budeme nahlížet z politické perspektivy, můžeme hovořit o tzv. politickém projevu.

V souladu s principy demokracie je důležité, aby se veřejné záležitosti podrobily pozornému sledování a otevřené debatě jak ze strany občanů, tak médií, která plní funkci demokratického dozorce. To vyžaduje, aby politické subjekty byly otevřené větší míře kritiky a jakákoli omezení svobody politického vyjádření musí být

¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2005, sp. zn. 30 Cdo 936/2005

¹² Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník

¹³ Tamtéž.

pečlivě posouzena s ohledem na všechny důležité okolnosti. Důležitost této praxe je zdůrazněna v argumentaci Evropského soudu pro lidská práva v případě Handyside proti Spojenému království, která upozorňuje na nutnost ochrany projevů, jež nejsou pouze přijatelné či nekonfliktní, ale i ty, které mohou být považovány za kontroverzní.¹⁴

Podrobněji je toto právo jako takové popsáno ve čtvrté části této práce, kde je nahlíženo na kolizi svobody projevu s ochranou osobnosti v praxi.

1.2.2 Právo na ochranu soukromí

Všichni, kdo přišli do kontaktu s otázkou práva na soukromí, vědí, že tento institut není možné přesně definovat z toho důvodu, že se o to nepokusil žádný normotvůrce ani soud. Hlavním důvodem je neustálý vývoj okruhu hodnot, které spadají do práva na soukromí, kdy zákonodárce i soudy s tímto vlivem počítají a snaží se ho regulovat.

Dnes žijeme v éře informačních technologií a digitalizace, a ochrana soukromí se stává stále významnějším a složitějším tématem. V digitálním prostředí, kde se hranice mezi tím, co je veřejné a co je soukromé, neustále posouvají, je důležité rozumět právním a etickým dimenzím soukromí.

K právu na soukromí se řadí mnoho předpon. Hovoříme o nejmladším základním právu, které patří k těm nejdynamičtějším, nejkompexnějším, a nejvíce flexibilním, a prostupuje více méně celým právním řádem.

Pojem samotný je odvozen z latinského termínu *privatus* neboli oddělený, osobní, náležící sám sobě, a postupem času nabyl z historie dvou významů. Nejdříve jakožto protiklad k tomu, co je veřejné nebo státní, a posléze definoval samotné skrytý před veřejností.¹⁵

Dlouho tak bylo toto právo chápáno v především negativním významu a rozsahu, jakožto povinnost subjektů veřejné moci a jejich orgánů nezasahovat do jednotlivých atributů, které tvoří obsah práv na soukromí. To se však změnilo v průběhu let a veřejnost se tak naučila s pojmem pracovat jako se závazkem státu aktivně chránit vztahy soukromoprávní. Právo na soukromí tak začalo být řazeno mezi ta práva, která jsou charakteristická tím, že jejich posláním je chránit jednotlivce

¹⁴ Rozsudek ESLP *Castells proti Španělsku* ze dne 23. 4. 1992, č. stížnosti 11798/85

¹⁵ MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK, Eva FIALOVÁ, et al. *Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů*. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-346-9, s. 18

před devastujícími tlaky ve formě jakéhokoliv nebezpečí či nátlaku. K jeho úplnému formování došlo po druhé světové válce, hlavně pod vlivem mezinárodních smluv o lidských právech. Nelze zde tedy opomenout EÚLP, která zakotvuje právo každého na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence v čl. 8¹⁶, kdy se tak díky tomu stala tak inspirací pro zakotvení tohoto práva v ústavách signatářských států.¹⁷

Co se týče právního rámce, obdobně jako u zmíněných součástí a složek osobnosti člověka, je i soukromí chráněno v rovině ústavního práva. Zejména článkem 7, 10 a 13 LZPS. V právní praxi tak pojem „soukromí“ žije v určité symbióze s pojmem „svoboda“, kdy oba pojmy mohou existovat samostatně, ale dohromady formulují základy každého demokratického státu.

Definice soukromí se tak například v mezinárodním kontextu liší, přičemž klade důraz na rozvoj osobnosti a právo na informační sebeurčení, umožňující jednotlivci rozhodnout o sdílení osobních informací. Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) rozšiřuje pojem soukromí o právo na vytváření vztahů, podtrhující jeho komplexnost a neustálý vývoj v právní teorii.¹⁸

1.3 Omezení práva na ochranu osobnosti

Právo na ochranu osobnosti, stejně jako ostatní subjektivní práva, má také své limity. Podle článku 4 odst. 4 LZPS mohou být základní práva omezena za podmínek stanovených zákonem, avšak tato omezení nesmějí zasahovat do podstaty a smyslu práv. Ve výjimečných případech, definovaných zákonem, je možné právo na ochranu osobnosti omezit, přičemž je nutné dodržovat principy legality a výhrady zákona.¹⁹ Omezení nesmějí být zneužívána pro jiné účely, než pro které byla stanovena, a musí být jasně definována v zákonech co do obsahu, rozsahu a účelu. K omezení práva na ochranu osobnosti může dojít buďto svolením dotyčné osoby jako projevem její autonomie, nebo v důsledku plnění zákonných povinností či výkonem jiného práva, jako je citovaná svoboda projevu.²⁰Všechna

¹⁶ Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, čl. 8

¹⁷ MATEŠ, Pavel, Martin VALOUŠEK, Eva FIALOVÁ, et al. *Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů*. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-346-9, s. 41

¹⁸ Rozsudek ESLP *Niemietz proti Německu* zde dne 16. 12. 1992, stížnost č. 13710/88

¹⁹ Srov. čl. 4 odst. 1 LZPS

²⁰ čl. 17 LZPS

tato omezení však musí být prováděna přiměřeně a nesmí porušit základní aspekty osobnosti.²¹

1.4 Předmět, obsah a prostředky ochrany osobnostních práv

1.4.1 Předmět a obsah ochrany

Jak už z čl. 10 Listiny vychází, každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého života. Osobnostní práva tak nejsou výjimkou. Jejich právní ochranu poskytují právní předpisy soukromého i veřejného práva.

Obsah samotného práva na ochranu osobnosti je zakotven v §11 OZ. Ten vyslovuje obecnou zásadu ochrany osobnosti a současně uvádí nejtypičtější složky a projevy osobnosti, rozvedené dále v ustanovení §84–87 OZ. Již ze slovního znění ustanovení § 81 odst. 2 plyne, že výčet chráněných práv, uvedený v tomto ustanovení, není vyčerpávající.²² OZ však chrání i jiné složky a projevy spjaté s osobností občana (viz kapitola Základní osobnostní práva a vymezení pojmů).

Co se týče samotného předmětu ochrany, ten podle ustanovení § 81 OZ vychází z domněnky, že osobnostní práva jsou ryze spjatá s občanem a ovlivňují jeho rozvoj. Všestranný vývoj a uplatnění osobnosti občana je hlavním smyslem a cílem této občanskoprávní ochrany.

1.4.2 Prostředky ochrany

K ochraně těchto práv tak slouží řada právních prostředků, jejichž účelem je zajistit jednotlivcům možnost se bránit proti neoprávněným zásahům do jejich osobní sféry. OZ, jakožto základní právní norma upravující soukromé právo, stanoví vyčerpávající seznam prostředků pro ochranu osobnostních práv, který zahrnuje:

- Upuštění od neoprávněného zásahu, což může být vymáháno zápůřčí žalobou podle §82 odst. 1
- Odstranění důsledků neoprávněného zásahu, známé jako restituce, uvedeno v §82 odst. 1

²¹ Příkladem může být zmíněný výkon práva kritiky nebo nutná obrana

²² DOLEŽÍLEK, Jiří. *Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. Judikatura (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-074-6., s. 19

- Nárok na zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, specifikovaný v §2956
- Nárok na náhradu majetkové škody (včetně ušlého zisku), jak je uvedeno v §2910 a následujících
- Nárok na vydání bezdůvodného obohacení, definovaný v §2991 a následujících

Účinné vymáhání náhrady za újmu (jak majetkovou, tak nemajetkovou) vyžaduje prokázání zavinění pachatele. Tato zodpovědnost je subjektivní podle § 2910 a následujících OZ, přičemž zákaz předem vyloučit nebo omezit odpovědnost za škodu na osobnostních právech je ustanoven v §2898 OZ. Nemajetková škoda se kompenzuje přiměřeným zadostiučiněním, kde je upřednostněna finanční kompenzace dle §2951 OZ. Pro stanovení výše náhrady se používá interpretace §2957 OZ.

Ačkoli základní lidská práva, včetně práva na ochranu osobnosti, jsou obecně považována za nepromlčitelná, právo na odčinění újmy na osobnostních právech podléhá promlčení dle §612 OZ.

Mezi další prostředky ochrany například patří:

- Právo na odpověď v mediálním právu.
- Ochrana v antidiskriminačním zákoně (§10 OZ).
- Ochrana v oblasti svobodného přístupu k informacím.
- Trestněprávní ochrana proti činům ohrožujícím osobnostní práva.

1.5 Ochrana osobnosti veřejně známých osob

Jak už z názvu práce vyplývá, osobnostními právy disponují i veřejní činitelé neboli politici. V případě veřejně známých osob nám zde proti sobě či vedle sebe stojí hned několik práv současně. Na straně jedné je samotné právo na ochranu osobnosti, upravené zejména LZPS a OZ.²³ Naproti tomu však stojí právo na svobodu projevu a svobody tisku, a též právo na informace, které také nalezneme v LZPS. Ta však také státním orgánům a orgánům územní samosprávy ukládá přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti.²⁴

²³ čl. 10 LZPS a §81 a násl. OZ

²⁴ čl. 17 LZPS

Literatura i judikatura pojednává o veřejných osobách ve dvou rovinách. Setkáme se s vícero definicemi, co si přesně pod pojmem veřejně známá osoba lze představit. Například Fiala O.²⁵ rozděluje postavení veřejných známých osob do dvou konkrétních skupin, kdy jako první uvádí osoby, které veřejné známosti nabyly z vlastní vůle a vlastního přesvědčení.²⁶ Do této skupiny zahrnuje osoby vykonávající veřejný úřad (ústavní činitele, soudce, státní zástupce atp.) a osoby, které jsou veřejnosti jinak obecně známé. Zde mluví například o televizních reportérech, hercích, zpěvácích, a i třeba sportovcích.²⁷ Druhou kategorií nazývá osobami, které se nestaly veřejně známými z vlastní vůle. Typicky se může jednat o účastníky soudních řízení nebo osoby postižené nehodou či jinou traumatickou událostí. Veřejný zájem je tak často důvodem zásahu do osobnosti těchto osob, neboť informování veřejnosti a svoboda projevu převáží na pomyslných miskách vah ochrany osobnosti.²⁸

Obecně známé osoby rozděluje do dvou kategorií i Sivák J.²⁹ První skupinu označuje za osoby mediálně známé, které jsou známé hlavně díky své soukromé činnosti, tj. herci, zpěváci, spisovatelé, novináři a dnes už i youtubeři či blogeři. Druhá kategorie, pro nás více podstatná pro obsah práce, je podle něj tvořena z osob veřejného života, které zastávají určitou veřejnou funkci. Typickým příkladem jsou politici, soudci, soudci Ústavního soudu, státní zástupci, vedoucí představitelé veřejné správy apod.³⁰

Z hlediska logiky a vzájemného vztahu mezi osobnostními právy a právy na informace je pak možné si dovodit jakousi vyšší míru tolerance zásahu do soukromí osob veřejného života, zastávajících významné funkce ve státní správě a veřejném sektoru, kdy tato vyšší míra tolerance má korespondovat s právem na informace a právem na kontrolu správy věcí veřejných.

²⁵ FIALA, Ondřej, Jan GREPL a Ondřej LICHNOVSKÝ. *GDPR: hmotné a procesní aspekty prakticky*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-762-0.

²⁶ Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 11/04

²⁷ Deacon, R., Lipton, N., Pinker, R. *Commercial Exploitation a Protection*. 1. vydání. Bristol: Jordan Publishing Limited, 2009.

²⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I ÚS 367/03

²⁹ SIVÁK, Jakub. *Pilíře a limity ochrany osobnosti nejen ve dvacátém prvním století*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-683-9,

³⁰ Tamtéž, s. 117

1.5.1 Přípustná úroveň kritiky při zásahu do osobnostních práv politika

Tato složitá míra tolerance zásahu do ochrany osobnosti veřejně známých osob byla opakovaně zpracována soudní praxí. Jako jednu z nosných judikатурních tezí je nezbytné uvést závěry Ústavního soudu (dále jen „ÚS“) ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03. Podle této teze platí, že osoby veřejně činné, tedy politici, veřejní činitelé, ale i jinak mediálně známé osoby, musí akceptovat větší míru veřejné kritiky než jiní občané. Na tomto principu je postavena i judikatura ESLP, [například ve věci Lingens proti Rakousku (1986)] stejně jako judikatura Nejvyššího soudu USA.

Případy *New York Times Co. v. Sullivan* (1964) a *Gertz v. Robert Welch* (1974) jsou podstatnými rozhodnutími v oblasti ochrany svobody projevu a omezení práva na ochranu před pomluvou. Oba tyto případy významně ovlivnily právní normy týkající se pomluvy ve vztahu k veřejným osobám a veřejnému zájmu. Jednak podporují diskusi o veřejných věcech a svobodném utváření názorů a pokládají si otázku, jak moc je nezbytně nutné regulování státní moci. Díky těmto významným mezníkům v judikatuře stát akceptoval, že jeho mocenský zásah do svobody projevu za účelem ochrany dobrého jména jiných občanů by měl přijít subsidiárně, zkrátka pouze tehdy pokud nelze nahradit škodu jinak.

Často je tak možné minimalizovat kontroverzní či škodlivé výroky efektivněji, aniž by bylo nutné se obracet na soud. Osoby, které jsou veřejně aktivní, jako jsou zmínění politici či jinak veřejně známé osoby, mají obecně mnohem snadnější přístup k médiím a mají tak mnohem snadnější možnost vyvrátit to, co ony samy považují za nepravdivá tvrzení. Z tohoto důvodu je soudní ochrana dobrého jména či reputace těchto veřejně činných osob realizována v menší míře než například ochrana dobrého jména jakéhokoliv jiného „smrtelníka“. Ten má na rozdíl od nich mnohem menší spektrum možností vstoupit do veřejné diskuse.³¹

To, že svoboda projevu a tisku nemůže být v případě veřejných osob neomezená, připomněl i náleží ÚS ze dne 6. března 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09. V něm bylo uvedeno, že pokud se mediálně publikovaný názor, v případě známých osob, odchýlí od obecně uznávaných pravidel slušnosti v demokratické společnosti, automaticky ztrácí charakter jakéhosi legitimního vyjádření (článek, zpráva, komentář), a vypadá tak z oblasti chráněné ústavním právem. Informace

³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03

motivované převážně záměrem ublížit či uškodit určené osobě, pokud si šířitel není jist jejich pravdivostí nebo je rozšiřuje bez patřičné péče o ověření jejich pravdivosti, nejsou chráněny právem na svobodu projevu. ÚS tak zdůraznil, že je nutné dodržovat tyto principy bez ohledu na to, že určitá část tisku může preferovat senzacionalismus před ověřenými informacemi, i když to prezentují jako součást své marketingové strategie či dokonce podstatu své samotné existence. Média, která tak systematicky porušují osobnostní práva jednotlivců, se nemohou dovolávat ochrany svobody projevu (svobody tisku) a je zcela nepřípustné takovýto způsob jednání, neboť zlému úmyslu nelze v žádném případě takovou ochranu poskytnout. Tato ochrana pak dle úsudku ÚS náleží plně osobám soukromého i veřejného života.³²

Co se týče samotného pojmu politik, právní předpisy obvykle neobsahují přesnou definici toho, kdo je považován za politika, ale spíše zakotvují, jaké mají a nemají pravomoci. Označujeme tak osobu, která se aktivně podílí na politickém životě, primárně jako člen politické strany, jako zvolený zástupce ve veřejných orgánech nebo jako osoba významně ovlivňující politické rozhodování ve veřejné politice. Tyto osoby tak hrají podstatnou roli v procesu tvorby zákonů, ve správě veřejných záležitostí a v reprezentaci zájmů občanů na různých úrovních vlády.

1.5.2 Poškození reputace politika

Politici se tak často potýkají se zásahem do osobnostních práv a média se nedopatřením dotýkají jejich reputace. ÚS tak stanovil desetibodový proces pro posouzení, zda jsou tvrzení s potenciálem poškodit reputaci v souladu s ústavními normami a zda jsou legitimní:

(i.) Závažnost obvinění. Čím závažnější obvinění je, tím více byla veřejnost dezinformována a difamovaná osoba poškozena, pokud tvrzení není pravdivé. (ii.) Povaha informace a uvážení, do jaké míry je předmětný problém záležitostí veřejného zájmu. (iii.) Zdroj informace. Někteří šířitelé informace nemají přímou znalost o události. Někteří mají vlastní důvody rozmělnit informaci anebo jsou placeni za své příběhy. (iv.) Vynaložené úsilí a konkrétní kroky k ověření pravdivosti informace. (v.) Status informace. Obvinění již může být předmětem vyšetřování, které vyžaduje ohledy. (vi.) Naléhavost vážnosti. Zprávy jsou často komoditou podléhající rychlé zkáze. (vii.) Zda byl žádán komentář od stěžovatele

³² Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I ÚS 1586/09

(žalobce). Ten může mít informace kterými jiní nedisponují nebo které nesdělili. Oslovení stěžovatele (žalobce) nemusí být vždy nutné. (viii.) Zda médii šířené sdělení obsahovalo podstatu události viděné očima stěžovatele (žalobce). (ix.) Tón sdělení šířeného médii. Průvodce mediálně šířené informace může iniciovat diskusi nebo vysvětlení. Nemusí prezentovat obvinění jako sdělování faktu. (x.) Okolnosti zveřejnění včetně jeho načasování.³³

ÚS tak ve vztahu k politikům konstatoval, že jejich mediální kritika musí být činěna v mezích přiměřenosti. Vychází tak z předpokladu, že právo na kritiku, explicitně uznávané čl. 17 odst. 2 LZPS, je nezbytný prvek svobody slova a práva na informace, musí zachovávat vyváženost mezi tímto právem a osobnostními právy dotčené osoby a nesmí přesahovat určité meze stanovené v kontextu demokratické společnosti. Definované limity ve vztahu k veřejné osobě jsou tak pochopitelně širší oproti mantinelům stanoveným pro soukromé osoby.³⁴

1.5.3 Zásah do soukromí politika

V kontextu ochrany osobnosti politiků je také důležité ještě zdůraznit, že potenciálně vyšší úroveň zasahování do osobnostních práv, včetně práva na soukromí, se nevztahuje jen na politiky samotné, ale může ovlivnit i jejich blízké, jako jsou manželé, manželky a děti. Tento přístup je odůvodněný možností, že politik by mohl své postavení zneužít ve prospěch sebe nebo svých blízkých v rozporu se zákony nebo obecně přijímanými normami. V tomto případě veřejný zájem na informovanosti a schopnosti dohlížet na veřejné záležitosti převyšuje potřebu ochrany soukromí i u blízkých osob politika.³⁵

1.6 Úloha médií v demokracii

Jak už uvedené kapitoly nastínily, veřejně známé osobnosti jsou jedním z hlavních terčů médií, kdy ale právě díky nim vstoupily do povědomí veřejnosti. Právě na této úrovni dochází ke konfliktu mezi dvěma zmíněnými ústavními právy. Právem na informace a svobodu slova na straně jedné, a právem na ochranu

³³ Poradní stanovisko Benátské komise ze dne 17. 3. 2004, CDL-AD (2004)011, v judikatuře promítnuto např. v nálezu ÚS ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I ÚS 453/03

³⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 11/04

³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. II ÚS 171/12: „*Veřejnost má právo vědět o okolnostech, které se týkají osoby veřejně činné, byť se jedná primárně o případ jejího manžela. Samotný fakt existence vážné dopravní nehody, jejímž účastníkem byl manžel osoby veřejně činné má v sobě potenciál ovlivnit jednání a chování takové osoby ve výkonu její funkce. To platí tím spíše, jde-li o veřejnou funkci v oblasti sdělovacích prostředků.*“

osobnosti na straně druhé. Jak daleko mohou tedy média zajít, a co všechno musí veřejně známá osobnost tolerovat?

Jak řekl americký mediolog James Carey, „*kde není žurnalistika, není ani demokracie, ale současně tam, kde není demokracie, není ani žurnalistika*“³⁶

Z tohoto citátu nám vyplývá, že aby média plnila v demokracii svou náležitou roli, je nutné, aby fungoval demokratický systém, který k tomu vytváří podmínky. Právě tímto způsobem mohou média i politický systém vzájemně ovlivňovat svoji demokratizaci. Na druhou stranu, k tomuto tématu nelze přistupovat pouze takto pozitivně, neboť skutečnost je vždy poněkud odlišná. Názor, že současná podoba médií spíše poškozují demokracii, než aby ji podporovala, se stává čím dál tím populárnějším. Jak uvedlo Parlamentní shromáždění Rady Evropy: „*Média jsou až příliš často především tržními podniky a tím, že dávají přednost ekonomickým zájmům před službou občanů a demokracií, přispívají k narušování demokracie.*“³⁷

Co se týče samotného institutu veřejně známé osobnosti (dále jen „VZO“), už víme, že mluvíme o osobě, která je veřejnosti známá právě prostřednictvím médií, na základě její činnosti pro veřejnost či na veřejnosti, a jejíž všeobecné osobnostní právo může být publikací skutkových tvrzení nebo hodnotících soudů v médiích omezeno ve veřejném zájmu. V mediálním prostoru se jako nutné ukázalo nastavit odlišnou úroveň ochrany obecného práva na osobnost pro osoby, které se těší určitým výhodám díky své pozici moci nebo veřejnému profilu. Koncept VZO byl v Evropě poprvé uznán ESLP v případě Lingens proti Rakousku z 8. července 1986.

Přestože evropská soudnictví čerpají inspiraci z amerického přístupu k definování VZO, v otázce míry jejich ochrany se od USA odlišují. ESLP v případě Lingens otevřel diskusi o VZO, ale hlavně se zaměřil na rozlišení mezi faktickými tvrzeními a hodnotícími soudy, když zkoumal, zda může novinář kritizovat rakouského kancléře Bruna Kreiského za údajný oportunistus, nemorálnost a nedůstojnost. ESLP dospěl k závěru, že takové soudy jsou hodnotící a nelze jednoznačně prokázat jejich pravdivost či nepravdivost, jak to požadovaly rakouské soudy. Otázka, zda by bylo rozhodnutí jiné, pokud by Lingens nebyl VZO, zůstává otevřená. Nicméně VZO často čelí veřejné kritice, což vede k specifickým kritériím

³⁶ JAKUBOWICZ, Karol. *Média a demokracie v 21. století: hledání nových modelů*. I. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8449-0, s. 11

³⁷ Parliamentary Assembly (2007) Resolution 1547. *State of human rights and democracy in Europe* [online], [cit. 26. 3. 2024], Volně dostupné na: <https://pace.coe.int/en/files/17531/html>

pro rozlišování typů mediálních útoků na osobnostní práva, přičemž se zvláštní pozornost věnuje právě těmto osobám.³⁸

Z uvedeného případu z praxe a z výše nastíněných faktů je tedy patrné, že úloha medií v demokratické společnosti je koncipovaná na stylu „hlídajícího psa“³⁹. Disponují zásadní úlohou v ochraně demokratických hodnot, kdy jejich práce musí být prováděna s respektem k osobnostním právům. Na míře ochrany VZO v médiích tak lze demonstrovat celkovou úroveň demokratizace společnosti. Státy s nerovným postavením obyvatel a s neodpovědným vedením se vyznačují zesílenou ochranou svých představitelů před kritikou a informováním o jejich činnosti. Naopak v demokratickém zřízení se přistupuje k principu, že VZO je ve službách a pod kontrolou veřejnosti, nikoliv naopak.⁴⁰

³⁸ FRJTICHOVÁ, Dominika. *Ochrana veřejně známe osobnosti v médiích*. Právní rádce, 2014, 22 (3), ISSN 1210-4817, s. 55

³⁹ Terminologie vycházející z volně dostupného článku na: <https://www.mediapodlupou.cz/lekce/jsou-media-hlidacim-psem-demokracie-vztah-medii-a-politiky>, [online] [cit. 20. 3. 2024]

⁴⁰ FRJTICHOVÁ, Dominika. *Ochrana veřejně známe osobnosti v médiích*. Právní rádce, 2014, 22 (3), ISSN 1210-4817, s. 57

2. Historický vývoj ochrany osobnostních práv

Druhá část práce je zaměřena na historický vývoj a posun v oblasti ochrany osobnosti. Je bezesporu nutné zmínit, že každý má lehce odlišný názor na to, co se týče výkladu pomocí historie, avšak dle mého názoru dějiny formují společnost a nelze je jen tak přeskočit. Následující kapitoly proto poskytují lehký exkurz do středověku, následně zkoumají osobností práva v kontextu politických ideologií, a v neposlední řadě reflektují moderní dobu s neomezenými možnostmi, co se zásahu do ochrany osobnosti týče.

2.1 Počátky ochrany osobnosti

Historie je nezbytná pro pochopení minulosti a zároveň i současnosti. Poskytuje inspirativní a poučný pohled na svět a bylo by bez ní nelehké pochopit zkoumanou problematiku. Díky ní máme možnost se poučit z minulých let a vyvodit určité závěry, jak vhodně posilovat ochranu osobnostních práv do budoucna. Ze současného moderního světa je akceptovaný pouze přístup, který respektuje člověka jako jedince, ale jak díky historii víme, ne vždy byl tento výrok uznáván či zakotvován.

Prvně se s ochranou osobnosti setkáváme spíše jako s ochranou tělesné integrity člověka. Pojem dobré pověsti je tak ještě v této době nepoznáán a ochrana proti urážkám je sporadická. Je potřeba mít na paměti, že v prvopočátku formování lidské společnosti privilegii ochrany osobnosti disponovali pouze svobodní lidé nebo občané daného území. Tento institut s výsadami na svobodu se tak nevztahoval na otroky a ani ženy.

Ochrana cti byla i předmětem mezopotámského trestního práva, které už tehdy upravovalo například trestní čin nactiutračství a křivého obvinění nebo křivého svědectví; u tohoto trestního činu je zajímavé, že trest byl stejný jako trest, který postihl poškozeného v případě usvědčení kvůli tomuto křivému svědectví. Rozdílné tresty tak byly u vraždy, krádeže apod.⁴¹

S vyspělejšími osobnostními právy se následně setkáváme ve starověkém Řecku v letech 594-593 před naším letopočtem, kde v Aténách během Solónových

⁴¹ BALÍK, Stanislav a Stanislav BALÍK. *Právní dějiny mimoevropských zemí: (stručný nástin)*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9862-8.

reforem byla udělena občanská práva usedlým cizincům a zároveň došlo ke zrušení dlužního otroctví, což lze považovat za obrovský posun v oblasti osobnostních práv svobodných aténských občanů. Z tohoto období je také třeba vyzdvihnout Aristotelovu Ústavu athénskou, která už tehdy popisovala uspořádání demokratického státu, s nímž je institut ochrany osobnostních práv velmi úzce spjat.⁴²

2.2 Osobnostní práva v současnosti

V současném světě prochází osobnostní práva dynamickým vývojem, který odráží nejen technologický pokrok, ale také proměny ve společenských hodnotách a právních normách. Moderní doba přináší nové výzvy i příležitosti pro ochranu a uplatňování těchto základních lidských práv.

Jak už vyplývá z první části práce, osobnostní práva tradičně zahrnovala ochranu proti neoprávněným zásahům do soukromí, cti a důstojnosti jedince. V digitálním věku se však jejich rozsah rozšířil o nové aspekty. Právní praxe tak pojednává např. o ochraně osobních dat a právu být zapomenut na internetu. Tato rozšíření reagují na rostoucí potřebu chránit jedince v prostředí, kde je možné rychle a široce šířit osobní informace. Například rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ve svém 46. bodě zmiňuje, že „*V rámci nařízení 2016/679⁴³ unijní normotvůrce zakotvil v článku 17 tohoto nařízení ustanovení, které specificky upravuje „právo na výmaz“, které je v nadpisu tohoto článku rovněž nazváno jako „právo být zapomenut“.*⁴⁴

Vliv digitální technologie společně se sociálními médii tak změnil způsob, jakým komunikujeme, sdílíme informace a bohužel to tak má přímý dopad na ochranu osobnostních práv. Internet sice představuje nevídané příležitosti pro svobodu projevu, avšak vyvolává otázky týkající se sledování, shromažďování dat a jejich případného zneužívání. S jeho rozvojem tak roste možnost zásahu do osobnostních práv, kdy dochází ke kolizi toho, co vše lze na sítích sdílet, a co už je není svoboda projevu. Například vývoj moderních technologií přináší řadu nástrojů majících potenciál intenzivně zasahovat do soukromí jednotlivců. Proto tak stále

⁴² SIVÁK, Jakub. *Pilíře a limity ochrany osobnosti nejen ve dvacátém prvním století*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-683-9, s. 8

⁴³ *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)*

⁴⁴ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 24. září 2019.

většího aspektu nabývá právo na informační sebeurčení ve smyslu čl. 10 odst. 3 LZPS. Právě právo na ochranu osobních údajů je s ohledem na novější dobu vzniku širěji rozpracováno v LZPEU (čl. 8), která rozvádí, že osobní údaje musí být zpracovány korektně, k přesně stanoveným účelům a na základě souhlasu dotčené osoby nebo na základě jiného oprávněného důvodu stanoveného zákonem. Každý tak má právo na přístup k údajům, které o něm byly shromážděny, a má právo na jejich opravu. Nad dodržováním těchto pravidel pak musí bdít nezávislý orgán. Zmíněné ustanovení LZPEU pak provádí sekundární evropské právo prostřednictvím nařízení známého jako GDPR.⁴⁵

2.3 Zajištění osobnostních práv v kontextu politických ideologií

Další zajímavou teoretickou otázkou je ochrana osobnostních práv ve vztahu k politickým hodnotám. Právě politici, jak už dnes, tak i v historii, jsou a byli zprostředkovateli svých určitých idejí. Představují a představovali pro ně konkrétní myšlenkový základ. Jak pro jejich praktické jednání, tak pro samotnou formu morálky. Následující kapitola se proto zabývá hlavními politickými ideologiemi, které je zajímavé zkoumat z toho důvodu, že je u nich možné predikovat určitý vývoj ochrany osobnostních práv ve vztahu k tomu, jaké politické uskupení bude zrovna u moci.

2.3.1 Konzervatismus

Konzervatismus přistupuje k lidské povaze realisticky, uznává nevyhnutelnost konfliktů ve společnosti a místo odstraňování zla zdůrazňuje jeho omezování pomocí "omezené politiky". Edmund Burke, klíčová postava konzervatismu, varuje před riziky revolučních metod pro základy právního státu a demokracie. Na rozdíl od liberalismu, konzervatismus odmítá liberální ideály individuálních práv, společenské smlouvy, a skepticky se staví k myšlence nekonečného pokroku.

Základní prvky současného neokonzervatismu zahrnují: (i) silnou podporu západních hodnot a rezoltní odmítnutí komunismu; (ii) odpor proti idejím rovnosti a sociální spravedlnosti; (iii) kritiku nekritické důvěry v plánování jako řešení společenských problémů; (iv) kritiku narůstající inflace v západních demokraciích

⁴⁵ WAGNEROVÁ, Eliška. *Listina základních práv a svobod: komentář*. 2., doplněné a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-747-8., s. 262

v 70. letech; (v) varování, že demokracie může sklouznout do despotismu skrze nadměrné dobré úmysly vedoucí k paternalismu; a (vi) podporu tradiční morálky a náboženství, nedávno s důrazem na sjednocení křesťanských hodnot s demokratickým kapitalismem.⁴⁶

2.3.2 Liberalismus

Liberalismus, v některých aspektech shodný, ale v jiných rozdílný od zmíněného konzervatismu, je odvozený z latinského "liber" znamenajícího svobodu. Je to ideologie zdůrazňující osobní svobodu v různých sférách života, jako je ekonomika, umění, soukromí, a podporuje lidský pokrok i sebeurčení na základě rozumu a tržních sil. Zároveň si klade důraz na nedotknutelnost lidských práv. Tomáš Garrigue Masaryk upozorňuje na nedostatky liberalismu, jako je jeho asociálnost a nadměrný optimismus ohledně lidské racionality, což může vést k odcizení od kreativního myšlení a odpovědnosti.⁴⁷

2.3.3 Socialismus

Socialismus, vzniklý jako reakce na průmyslovou revoluci, odmítá liberální myšlenku, že osobní zájmy vedou k společenskému blahu. Zastává názor, že soukromé vlastnictví brání spravedlivé společnosti a zavazuje se k přerozdělení ekonomické moci mezi výrobce s cílem prosadit demokracii. Nicméně, narazil na problémy jako je efektivita, decentralizace a byrokracie, přičemž preferuje větší roli státu oproti liberalismu.⁴⁸

2.3.4 Nejpříznivější ideologie

Jak už z výše uvedených kapitol vyplývá, ochrana osobnostních práv představuje multidisciplinární téma, které nám při posuzovaných politických směrech dalo jasně najevo, že ho lze vyloučit z totalitárních ideologií jako je např. komunismus, fašismus a nacismus, které svým potlačováním osobní svobody a státním autoritarismem nahrávají utlačování práv jednotlivce. Ochranu osobnostních práv nejlépe podporují konzervatismus a liberalismus, které přestože

⁴⁶ MIKŠ, F. Konzervatismus. *Sociální encyklopedie* [ONLINE]. Volně dostupné na: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Konzervatismus>, [cit. 20. 3. 2024]

⁴⁷ PECKA, E. Liberalismus. *Sociologická encyklopedie* [ONLINE]. Volně dostupné na: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Liberalismus>, [cit. 20. 3. 2024]

⁴⁸ KELLER J. Socialismus. *Sociologická encyklopedie* [ONLINE]. Volně dostupné na: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Socialismus>, [cit. 20. 3. 2024]

mají odlišné výchozí body, shodně preferují svobodu jedince s důrazem na právní stát založený na společenské smlouvě. Tyto směry upřednostňují svobodu, avšak s vědomím, že bez určitých limitů a respektování veřejného pořádku by svoboda mohla sklouznout k anarchii. Konzervatismus a liberalismus se doplňují v potřebě udržet rovnováhu mezi svobodou jednotlivce a ochranou společnosti, kde utilitarismus a práva minorit musí být vyvážené, aby nebyly překročeny základy právního státu. Naopak socialismus, ač lépe hodnocený než totalitní režimy, nenabízí tak vhodný rámec pro ochranu osobnostních práv jako konzervatismus a liberalismus, protože jeho zaměření na kolektivní spravedlnost může zanedbávat individuální práva a potřeby.⁴⁹

⁴⁹ KLÍMA, Karel. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. Praha: ASPI, 2003. ISBN 80-863-9578-2.

3. Ústavně – právní zakotvení osobnostních práv v České republice

Následující část práce se týká souhrnného právního zakotvení osobnostních práv na národní úrovni, které z velké části vychází z mezinárodní roviny. Proto jsou zde dvě kapitoly věnované i podstatným pramenům z mezinárodního a evropského práva. V kapitolách je nahlíženo na konkrétní články, které deklarují podstatu osobnostních práv v teoretické rovině. Následně je tato teorie představena na daných příkladech z praxe v poslední části práce.

3.1 Ústava České republiky

Tento rigidní ústavní zákon představuje soubor základních norem pro fungování demokratické společnosti, proto není velkým překvapením, že v sobě zahrnuje i určité náznaky osobnostních práv. Jak už bylo zmíněno v první části práce, s odkazem na osobnostní práva se můžeme setkat hned v preambuli Ústavy. Zde je vyjádřeno pevné rozhodnutí občanů České republiky věnovat se budování, ochraně a rozvoji České republiky, přičemž toto úsilí je založeno na základních a nezadatelných hodnotách, jakými jsou lidská důstojnost a svoboda. Toto rozhodnutí je následně specifikováno v článku 1 odst. 1 Ústavy, kde tato myšlenka stanoví, že *„Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.“*⁵⁰

3.2 Listina základních práv a svobod

Nelze také opomenout LZPS, která představuje základ vnitrostátní úpravy na ochranu osobnosti. LZPS jakožto součást ústavního pořádku reflektuje univerzální hodnoty, které respektují demokratické právní státy a blíže tak konkretizují připomenutý čl. 1 Ústavy.

LZPS tak obsahuje široký rozsah ustanovení, která jsou zaměřena buď přímo nebo nepřímo na ochranu lidské osobnosti. Mezi zásadní patří právo na život a jeho ochranu (čl. 6), právo vést život podle vlastního uvážení (čl. 2 odst. 3, popř. čl. 4 odst. 1), právo na ochranu fyzické integrity a soukromí (čl. 7), osobní svobody (čl. 8), právo na zachování lidské důstojnosti a ochranu cti, jména, reputace, soukromí,

⁵⁰ čl. 1 odst. 1 Ústavy

rodinného života a osobních údajů (čl. 10 odst. 3), právo na nedotknutelnost obydlí (čl. 12) a ochranu korespondence (čl. 13), dále právo na svobodu pohybu a pobytu (čl. 14), svobodu myšlení, svědomí a náboženského přesvědčení (čl. 15 a 16) a v neposlední řadě i právo na informace a svobodu projevu (čl. 17).

Pokud bychom rozebrali konkrétní práva v zmíněných člancích popořadě, podle právní teorie a praxe lze vyvodit, že právo na život, které je v ústavních katalogích základních práv a svobod, zpravidla uvozuje výčet práv (dále např. právo na sebeurčení, osobní bezpečnost a nedotknutelnost, uznání právní osobnosti aj.), jež jsou v právní teorii často označovaná za součást tzv. jádra lidských práv. Samotné právo na život pak lze někdy označit dokonce za ryze absolutní právo, které je neomezitelné, nezrušitelné a neodvolatelné, a které při střetu s jinými základními právy či veřejným zájmem má vždy přednost.⁵¹ Pokud se na něj podíváme z pohledu judikatury ÚS či ESLP, lze toto označení považovat za nepřesné. ESLP se spíše přiklání k označení „nejzákladnější lidské právo“, „nejdůležitější základní hodnota“ či „absolutnímu právu se blížící právo“.⁵²

Dále můžeme takto rozebrat i čl. 7. Sama garance „nedotknutelnosti osoby“ nemá doslovný protějšek v jiných základních lidskoprávních dokumentech. Například dříve se tento pojem v našem právním řádu používal pouze v kontextu ochrany svobody osobní před nezákonným zadržením, zatčením a uvězněním, a to nejprve jen jako slovní vyjádření zvláštního postavení osob nadaných imunitou.⁵³ Později se však nedotknutelnost v listině osamostatnila a získala obsah ve formě garance práva na zachování tělesné a duševní integrity.

V neposlední řadě je ale nejznačnější zmínit čl. 17. Ten deklaruje zkoumané politické právo, které již bylo nastíněno v první části práce v rámci specifických práv souvisejících s ochranou osobnosti politika. Toto právo se sice dotýká i jiných osob než pouze veřejných činitelů, nicméně pro zkoumanou problematiku této práce je významné sledovat jeho kolizi s ochranou osobnosti, kterou podrobněji popisuje poslední kapitola.

⁵¹ WAGNEROVÁ, Eliška. *Listina základních práv a svobod: komentář*. 2., doplněné a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-747-8., s. 127

⁵² Viz rozhodnutí ESLP *Mc Cann a další proti Spojenému království* či *Strelets, Kessler a Krens proti Německu*, anebo rozhodnutí Spolkového ústavního soudu 1 BvQ 5/77

⁵³ srov. zákon č. 35/1918 Sb., o osobní nedotknutelnosti (imunitě) členů Národního shromáždění

3.3 Občanský zákoník

Nelze také opomenout stěžejní úpravu soukromého práva obsaženou v první části druhé hlavy v šestém oddílu o. z. Jak už bylo nastíněno v kapitole obsahující předmět a prostředky ochrany, o. z. zakotvuje osobnostní práva v § 81 a násl., kde vychází z monistického pojetí, které říká, že: „*K ochraně některých dílčích oprávnění plynoucích z osobnostního práva (vzhledem k integritě člověka jako přirozené osobnosti nelze mluvit o „několika“ osobnostních právech, ježto z jednoty lidské osobnosti plyne, že to je jediné právo) postačí generální klauzule, někdy i ve spojení se speciálními ustanovení kodexu jinde, popř. s oporou či doplňujícím významem takových speciálních ustanovení.*“⁵⁴ Právě z tohoto důvodu obsahuje zmíněný §81 generální klauzuli s demonstrativním výčtem jednotlivých dílčích práv. Následně se tento zákoník věnuje i náhradě při újmě na přirozených právech člověka. Ustanovení §2956 a 2957 poskytují návod na to, jak postupovat, pokud nebude dodrženo ustanovení zmíněné první části.

Co se týče nějakého kontextu s politiky, opodstatněným bude i §89.⁵⁵ Z tohoto ustanovení tak lze lehce navázat na další vnitrostátní prameny spojené s mediálním právem.

3.4 Další vnitrostátní prameny

Regulace v občanském zákoníku je tak rozšířena o řadu specializovaných právních předpisů, které se dotýkají problematiky ochrany obecného osobnostního práva. Do této kategorie lze zařadit především zákony spojené s mediálním právem, jako jsou zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při publikaci periodického tisku (tiskový zákon), a zákon č. 231/2001 Sb., regulující činnost rozhlasového a televizního vysílání.

K dalším zákonům, které se týkají ochrany osobnosti, patří zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.), a zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů.

⁵⁴ MEZLEZ, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1–117.* Praha: Leges, 2013, s. 508

⁵⁵ § 89 OZ se zněním: „*Podobizna nebo zvukový či obrazový záznam se mohou bez svolení člověka také poříditi nebo použíti přiměřeným způsobem též k vědeckému nebo uměleckému účelu a pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství.*“

Ochranu všeobecných osobnostních práv zajišťují rovněž normy veřejného práva, jako je trestní zákon (zákon č. 140/1961 Sb.) a zákon o přestupcích (zákon č. 200/1990 Sb.).

3.5 Česká republika jako součást jurisdikce ESLP

Vzhledem k tomu, že právo na ochranu osobnosti je vnímáno jako jedno z fundamentálních a vrozených práv každého člověka, je jeho ochrana pevně zakotvena i v množství mezinárodních smluv.

Rozhodujícím momentem pro upevnění ochrany lidských práv na mezinárodní úrovni bylo období po druhé světové válce, kdy byla pod záštitou Organizace spojených národů v roce 1948 přijata Všeobecná deklarace lidských práv.⁵⁶ Tento komplexní přehled lidských práv se tak stal inspirací a základem pro další mezinárodněprávní dokumenty.

Významným dokumentem pro ochranu lidských práv na evropském kontinentu je zmíněná EÚLP. Ta byla uzavřena v rámci Rady Evropy v roce 1950 jako závazná úmluva, která položila základy regionální ochrany lidských práv v Evropě. Česká a Slovenská Federativní republika podepsala EÚLP 21. 2. 1991 a ratifikovala ji 18. 3. 1992 (později byla ratifikována i nástupcem ČSFR, Českou republikou). Touto ratifikací se tak Česká republika stala součástí jurisdikce ESLP, který vznikl pro posouzení možných přestupků EÚLP. EÚLP tak představuje katalog jednotlivých lidských práv, kdy v kontextu probírané problematiky stojí určitě ještě jednou za zmínku čl. 8 a také čl. 10.

Čl. 8 byl již rozebrán v kontextu kapitoly práva na soukromí. Co se ale týče čl. 10, ten ochranu práv a svobodu zmíněných jedinců na konci čl. 8 teprve převádí do praxe ve formě svobody projevu. Ta dle něj v sobě pojímá „*svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice.*“⁵⁷

⁵⁶ Usnesení Valného shromáždění OSN č. DE01/48 Všeobecná deklarace lidských práv ze dne 12. prosince 1948 uveřejněné ve Vybraných deklaracích Valného shromáždění OSN č. 1/1948.

⁵⁷ Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, čl. 10

3.6 Česká republika jako součást EU

Česká republika, jakožto členský stát Evropské unie (dále jen „EU“), se řídí i zásadními prameny a dokumenty evropského práva. Jak už byl naznačeno v kapitole ohledně ochrany důstojnosti, vážnosti a cti, základním dokumentem pro úpravu ochrany osobnosti v rámci EU je určitě LZPEU.

LZPEU byla vytvořena s cílem adekvátně reagovat na výzvy moderní společnosti, kdy reflektuje technologický a sociální rozvoj prostřednictvím explicitního formulování základních práv. Její obsah je inspirován EÚLP, konstitučními zvyklostmi členských států, sociálními chartami a judikaturou ESLP.⁵⁸

Hlavním účelem přijetí LZPEU bylo jasně definovat a potvrdit soubor základních práv, která byla dříve rozptýlena v různých právních a judikatorních dokumentech. LZPEU, podobně jako jiné důležité mezinárodní dokumenty, zahrnuje základní ustanovení o právu na soukromý a rodinný život⁵⁹, a navíc konkrétněji pojmenovává ochranu specifických aspektů osobnosti, jako je již zmíněná lidská důstojnost, fyzická a duševní integrita, a také je zde upraveno právo na ochranu osobních údajů.

Po přijetí Lisabonské smlouvy⁶⁰ se tak v roce 2009 LZPEU stala závaznou součástí primárního práva EU.

⁵⁸ Viz preambule LZPEU

⁵⁹ srov. čl. 7 LZPEU

⁶⁰ celým názvem: Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvou o založení Evropského společenství, (2007/ C 306/01)

4. Specifika ochrany osobnosti politiků dle soudní judikatury

Předpolední podstatná část práce se zabývá rozbořem judikatury, která se věnuje ochraně osobnostních práv VZO, především politiků. V kontextu demokratické společnosti a svobody projevu se ochrana osobnosti politiků jeví jako obzvláště citlivá a komplexní oblast, jelikož politici, jakožto nositelé veřejných funkcí, podléhají zvýšenému veřejnému zájmu a kritice. Tato kapitola se opírá o relevantní soudní rozhodnutí a judikaturu, která ilustruje, jak jsou vyvažovány konflikty mezi svobodou projevu a právem na ochranu osobnosti.

Obsah kapitol vychází z případů, kde byly projednávány meze kritiky a vyjádření o politických osobnostech, a následně analyzuje, jakým způsobem soudy posuzují, co je považováno za přijatelnou kritiku a co již překračuje hranice ochrany osobnosti. Prostřednictvím specifické judikatury bylo nutné se pokusit najít rovnováhu mezi nutností ochrany osobnosti politiků a nezbytnou transparentností a kontrolou veřejných činitelů ze strany médií a veřejnosti.

V judikatuře ESLP a ÚS tak byla vyvinuta detailní metodika pro posuzování možných konfliktů mezi svobodou projevu a právem na ochranu osobnosti. Následující kapitoly předkládají rozhodující principy používané při vyhodnocování, zda došlo k neoprávněnému zásahu do základních práv a svobod jedince.

4.1 Meze svobody projevu

Jak už bylo v předchozích částech práce několikrát zmíněno, právo na ochranu osobnosti a svoboda projevu jsou dvě garantovaná základní práva, která dle obecného názoru stojí na stejné úrovni a nelze tak říct, které z nich by mělo mít tzv. přednost.

Jak už nastínila kapitola v první části, svoboda projevu zcela bezpochybně obsazuje první příčku v katalogu politických práv. Efektivní výkon dalších politických práv si tak bez svobodné diskuse nelze ani představit.

ÚS se tak nejednou zabýval právě tímto právem. Například označil svobodu projevu za úhelný kámen demokratického státu⁶¹, resp. základní konstitutivní znak

⁶¹ nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 394/04

demokratické pluralitní společnosti.⁶² Demokracie je chápána jako vláda lidu, lidem a pro lid, tudíž je zde nezbytná nutnost šíření myšlenek a názorů. Ať už pozitivních či negativních. Veřejnost musí být zásobena všemi dostupnými fakty nezbytnými pro utvoření názorů či k dosažení konsenzu o věcech celospolečenského zájmu.⁶³

Pokud jde o mezinárodní rovinu svobody projevu, ESLP ji označil za základní pilíř demokratické společnosti a jednou ze základních podmínek, jejího fungování.⁶⁴ Tento postup je prakticky připomínán ve všech jeho rozhodnutích, jež se dotýkají dané problematiky.

Co se týče nositele tohoto práva, ve zkoumané problematice budeme soustředit pozornost především politikům. Ty ESLP považuje za „privilegované mluvčí“⁶⁵ nejspíše právě z toho důvodu, že se zpravidla vyjadřují k věcem veřejného zájmu.

Například Nejvyšší správní soud (dále jen „NSS“) považuje za hlídacím psa nejen média a veřejné služby, ale i právě nejrůznější politické aktivisty, kteří podobným způsobem jako média vnášejí do veřejného prostoru kvalifikovaným způsobem informace či názory ohledně fungování veřejného života.⁶⁶ I právo EU přiznává v některých ohledech vyšší míru ochrany svobody projevu těm, kteří s informacemi pracují za účelem jejich zpřístupnění veřejnosti.⁶⁷

Ale co vše tedy může omezit politika při jeho výrocích a jak moc toho média mohou zneužít?

4.2 Svoboda projevu vs. Ochrana osobnosti

Z uvedených faktů je tedy patrné, že masa judikatury je věnována právě konfliktu mezi svobodu projevu a ochranou osobnosti. Z hlediska nějakého vyvažování, zda dát v konkrétních případech politiků přednost svobodě projevu či ochraně osobnosti, je relevantní z toho důvodu, čeho se zrovna výrok týká. Jak bylo již uvedeno, politici mají hranice přípustné kritiky širší a jsou tak silněji chráněny. Jakožto VZO vědomě (a nevyhnutelně) předkládají novinářům a široké veřejnosti ke kontrole každé slovo a čin, a musejí tak projevit vyšší stupeň tolerance.⁶⁸ Mají

⁶² náleží Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 823/11

⁶³ náleží Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 146/04

⁶⁴ viz. rozsudek ESLP ve věci *Handy side proti Spojenému království*, ze dne 7. 12. 1976

⁶⁵ viz. rozsudek ESLP *Castells proti Španělsku*, ze dne 23. 4. 1992

⁶⁶ Rozsudek NSS ze dne 27. 5. 2020, 2 As 88/2019-29

⁶⁷ Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) EU ze dne 14. 2. 2019, věc C-345/17

⁶⁸ Náleží Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 146/04

také zároveň snazší přístup do médií a mohou se tak proti kritice bránit.⁶⁹ Platí tedy předpoklad, že kritika politiků je víceméně dovolená a svým způsobem přirozená. Je zde ale nutné rozlišovat, zda kritika míří do profesní nebo soukromé sféry⁷⁰, přičemž rozsah soukromé sféry může politik svých chování ovlivnit sám.⁷¹

Soukromou sféru však nelze vnímat příliš rozsáhle z toho důvodu, aby nedošlo k neúměrnému omezení svobody projevu, neboť téměř každé vyjádření o osobě má vliv na její soukromý život.⁷²

Co se týče samotného přezkumu kolize mezi svobodou projevu a ochranou osobnosti, ÚS vytvořil postup v osmi krocích, jak v takových situacích postupovat (s výhradou, že nejde o taxativní výčet). Tyto body nám poté poskytnou „návod“ či celkové pochopení pro rozhodnutí v konkrétních případech, které budeme zkoumat v posledních kapitolách.

„ Je třeba vzít v úvahu 1. povahu výroku (zda jde spíše o skutkové tvrzení, či hodnotový soud), 2. obsah výroku (zda jde o projev politický či komerční), 3. forma výroku (zejména nakolik je předmětný výrok expresivní, či dokonce vulgární), 4. postavení kritizované osoby (v našem případě veřejně činné osoby), 5. zda se výrok (kritika) dotýká soukromé či veřejné sféry této kritizované osoby, 6. chování kritizované osoby (např. zda kritiku sama vyprovokovala či jak se posléze ke kritice postavila), 7. kdo výrok pronáší (opět v našem případě politik) a 8. kdy byl výrok pronesen (např. jaké měl či mohl mít jeho autor v daný okamžik k dispozici konkrétní údaje, z nichž vycházel, a v jaké situaci tak učinil).“⁷³

Každý z těchto faktorů tak hraje jistou roli při hledání spravedlivé rovnováhy mezi základními právy stojícími v kolizi. Jejich relevantní váha ovšem závisí vždy na jedinečných okolnostech každého případu.⁷⁴

4.3 Média jako autor zásahu do ochrany osobnosti politika

Jak už nastínila poslední kapitola první části práce, autorem zásahů do práva na ochranu osobnosti politiků jsou typicky média. Na rozdíl od soukromých jedinců

⁶⁹ Srov. *Gertz v. Robert Welch, Inc.*, 418 U. S. 323, z roku 1974

⁷⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14

⁷¹ Rozsudek NS ze dne 19. 4. 2021, sp. zn. 25 Cdo 149/2020

⁷² Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1511/13

⁷³ WAGNEROVÁ, Eliška. *Listina základních práv a svobod: komentář*. 2., doplněné a aktualizované vydání. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-747-8, s. 455

⁷⁴ Viz. rozsudek ESLP ve věci *Axel Springer AG proti Německu*, ze dne 7. 2. 2012

mají média schopnost svými vyjádřeními způsobit významný negativní vliv na osobní život politika. ÚS i ESLP ve svých verdiktech poukazují na důležitou roli médií jakožto dohlížitelů v demokratickém uspořádání. Poukazují tak na nutnost politiků nechat médiím vyšší míru tolerance, co se nějakého zásahu týče.

ESLP v této souvislosti opakovaně uvádí, že *„tisk má v demokratické společnosti velmi důležitou úlohu: ačkoliv nemůže překračovat určité hranice, zejména pokud jde o pověst a práva jiných, přísluší mu sdělovat, při současném respektování jeho povinností a zodpovědnosti, informace a myšlenky o veškerých otázkách veřejného zájmu.“*⁷⁵

4.4 Veřejný zájem při zásahu do ochrany osobnosti politika

Pro posuzování projevů a dovolené míry zásahu do ochrany osobnosti (především práva na soukromí) lze využít kritérium *přínosu pro debatu o veřejném zájmu* dle Axel Springer testu.⁷⁶ V této souvislosti se tak objevuje řada otázek. Jak určit, že daný projev skutečně přispěl k veřejné debatě? Jak měřit jeho význam či přínos? A co vše se skrývá pod pojmem „*veřejný zájem*“?

Tento těžce definovatelný pojem je jedním z těch právních konceptů, které nelze jednoznačně vymezit, jelikož jeho interpretace se v různých právních a odborných kontextech vždy diferencuje. Podle ESLP se veřejný zájem obvykle odvíjí od toho, jestli dané informace přispívají k aktuální veřejné debatě. Například témata jako fungování státní správy, transparentnost politického procesu, názory politických představitelů či průběh soudních řízení jsou považovány za materie veřejného zájmu.⁷⁷

ÚS pak rozšiřuje definici veřejného zájmu na aktivity státních orgánů a osob ve veřejném životě, včetně politiků, úředníků, soudců, advokátů, ale také na oblasti jako je umění, média, showbiznys a další aspekty, které vyvolávají veřejný zájem. Tyto oblasti a činnosti jsou pak předmětem veřejného posuzování a kritiky v souladu s demokratickými principy a zapojením občanů do veřejného dění.⁷⁸

⁷⁵ Rozsudek ESLP ze dne 24. 2. 1997, č. 19983/92, *De Haes a Gujsels v. Belgie*.

⁷⁶ Rozsudek ESLP ze dne 7. 2. 2012, č. 39954/08, *Axel Springer proti Německu*, bod 60 anotovaného rozhodnutí

⁷⁷ Rozsudek ESLP ze dne 11. 1. 2000, č. 31457/96, *News Verlags GmbH & Co.KG v. Rakousko*

⁷⁸ Rozsudek ESLP ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I ÚS 453/03

5. Analýza judikatury ESLP a ÚS

ESLP představuje soubor rozhodnutí zaměřených na interpretaci EÚLP, kde zásadní roli hraje ochrana osobnosti. Rozhodnutí tohoto soudu tedy určují rámec pro ochranu osobnosti proti neoprávněným zásahům a stanovují meze svobody projevu, aby byla zajištěna vyváženost mezi těmito dvěma základními právy. ÚS tak v oblasti ochrany osobnosti čerpá z judikatury ESLP, přizpůsobuje její principy českému právnímu prostředí a rozvíjí je ve svých rozhodnutích. Tento proces přispívá k důsledné ochraně osobnosti v České republice, neboť judikatura ESLP funguje jako inspirace pro řešení konkrétních případů, kde je nutné najít několikrát zmíněnou rovnováhu mezi ochranou soukromí a svobodou projevu.

Poslední část práce se proto zaměřuje na analýzu a rozbor zajímavých rozhodnutí ESLP a ÚS, týkajících se ochrany osobnosti.

5.1 Rozsudek ESLP ve věci *Dupate v. Lotyšsko*

Tento rozsudek ESLP ze dne 19. listopadu 2020 ve věci *Dupate proti Lotyšsku* poskytl důležité upřesnění týkající se definice veřejného zájmu a situací, jež se týkají výhradně soukromého života jedince.

V této konkrétní kauze došlo dle úsudků ESLP k narušení práva na ochranu osobnosti Kristiny Dupate, kdy bulvární magazín *Privâtâ Dzîve* zveřejnil tajně pořízené fotografie, které ji, jejího partnera, politika, a jejich nově narozené dítě, zachycovaly při opouštění porodnice.

ESLP zdůraznil, že ačkoliv narození dítěte je událostí s intimním charakterem, souvisí nejen s osobní sférou jednotlivce, ale také s veřejnou sférou, jelikož bývá obvykle spojeno s veřejným oznámením (vystavením rodného listu) a založením právního vztahu mezi rodičem a dítětem. Zpráva o narození dítěte tak nemůže být považována za čistě soukromé zveřejnění informací sloužící pouze k uspokojení zvědavosti veřejnosti. V předmětném případě však šlo o zveřejnění tajně pořízených fotografií zachycujících Dupate s jejím partnerem a jejich novorozeným dítětem při opouštění porodnice, což je zcela soukromá událost, kde Dupate nemohla očekávat veřejnou pozornost. ESLP zdůraznil, že porod je událostí, která se týká fyzické i duševní integrity ženy, zdravotních informací a volby místa porodu. Přesun dítěte z porodnice domů je pak součástí tohoto velmi soukromého a intimního okamžiku.

ESLP tak upozornil, že vnitrostátní soudy nevěnovaly dostatečnou pozornost skutečnosti, že případná ochota otce dítěte sdílet informace o narození není totéž

jako neoprávněné a neetické zveřejnění snímků ukazujících Dupate při opouštění porodnice. ESLP zdůraznil nutnost rozlišovat mezi veřejným sdělením o narození dítěte, které může přinášet veřejný zájem, a publikací tajně získaných fotografií, což představuje zásah do soukromí. Podle ESLP, i když by informace mohla přispívat k veřejné diskusi, její zveřejnění vyžaduje oprávněné důvody, které v případě Dupate chyběly.

Vzhledem k výše uvedeným úvahám tak ESLP dosáhl závěru, že vnitrostátní soudy nevyhodnotily konflikt mezi právem na ochranu osobnosti a svobodou projevu v souladu s kritérii určenými judikaturou.

5.2 Nález ÚS ve věci Okamura v. CZECH NEWS CENTER, a.s.

V nálezu ÚS, ze dne 10. března 2020, pod spisovou značkou III. ÚS 2300/18, se ÚS zaměřil na rozpor mezi svobodou projevu a ochranou osobnosti, zejména ochranou jména, v kontextu tištěných médií.

CZECH NEWS CENTER a.s., dříve Ringier Axel Springer CZ a.s. (známý spíše jako redakce Reflex) je jedním z největších mediálních domů v České republice, který v tomto konkrétním případě publikoval sérii třinácti článků, v nichž byl Tomio Okamura, poslanec poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, opakovaně titulován jako „Pitomio“. K jednomu z těchto článků byla také přidána fotografie jeho partnerky, která byla bez souhlasu Okamury odebrána z jeho facebookového účtu. Články dále obsahovaly tvrzení, že Okamura působí jako poradce ministra pro místní rozvoj Jiřího Paroubka, a že jeho firma zabývající se pořádáním cest pro plyšové hračky (Toy travelling, s.r.o.) vyhlásila bankrot.

Okamura tak podal žalobu na ochranu osobnosti v reakci na uveřejněné články. Soud první instance rozhodl ve prospěch Okamury pouze částečně, přičemž nařídil mediálnímu domu zveřejnit omluvu za použití výrazu „Pitomio“, konkrétně v jednom z jejich článků a v jednom online komentáři.

Vrchní soud v Praze potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně po odvolání žalobce a nařídil žalobci uhradit náklady řízení. Nejvyšší soud (dále jen „NS“) následně zamítl dovolání žalobce, zdůvodňující neexistenci jakékoliv relevantní otázky procesního či hmotného práva a prohlásil dovolání za objektivně nepřijatelné.

Z tohoto důvodu se Okamura rozhodl podat stížnost na ÚS, ve které argumentoval, že osoby veřejného zájmu by neměly mít omezenější ochranu svého jména a příjmení oproti osobám „neveřejným“. Podle něj by práva na ochranu

jména a příjmení měla být stejně chráněna u všech jedinců, bez ohledu na jejich veřejnou známost.

Ústavní soud zdůrazňuje rovnováhu mezi svobodou projevu a ochranou osobnosti, kde svoboda projevu umožňuje veřejnou debatu a kritiku, ale vyžaduje také odpovědnost a respektování práv druhých.⁷⁹ V kontextu žurnalistiky se ochrana svobody projevu uplatňuje pouze za předpokladu etického jednání médií, založeného na pravdivých a spolehlivých informacích.

ÚS následně použil zmíněný Axel Springer test k posouzení vztahu mezi svobodou projevu a ochranou osobnosti v tomto konkrétním případě, kdy však zdůrazňuje, že kritéria testu nejsou vyčerpávající a je třeba vzít v úvahu celý kontext případu.⁸⁰

ÚS tak konstatoval, že obecné soudy nevyhodnotily relevantní kritéria z dostatečně komplexního hlediska, zejména nerozebíraly rozdíl mezi fakty a hodnotícími soudy nebo takzvanými hybridními výroky. Toto rozlišení je klíčové, jelikož hodnotící soudy se nemohou opírat o důkaz pravdivosti, zatímco legitimita faktických tvrzení je často odvislá od jejich pravdivosti.⁸¹

ÚS zdůraznil, že soudy měly lépe posuzovat motivaci a legitimitu zveřejnění informací. Legitimita se nemůže odvodit, pokud bylo zveřejnění motivováno primárně touhou poškodit dotčenou osobu, pokud šířitel informací sám nevěřil nebo ji poskytl nezodpovědně bez ověření její pravdivosti. Zdůrazněna byla i potřeba zkoumat, zda vzhledem k okolnostem, kdy média otevřeně přiznala zaměření na kritiku stěžovatele, je možné svobodu projevu vůbec ochránit. Soudy tyto aspekty při rozhodování nedostatečně zohlednily.

Poté ÚS také upozornil na nutnost rozlišení mezi kritikou osoby a kritikou jejich veřejně prezentovaných názorů. Je důležité odlišně přistupovat k označení osoby za „pitomce“ ve srovnání s hodnocením jejich názorů jako „pitomin či pitomostí“.

Dle ÚS tak nelze považovat difamující a opakované zveřejňování zkresleného jména Tomia Okamury spojené s karikaturou jeho podoby médií za ústavněprávně přijatelnou formu legitimní kritiky.

⁷⁹ Srov. čl. 17 odst. 4 LZPS a čl. 10 odst. 2 EÚLP

⁸⁰ Srov. s nálezem ÚS ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I ÚS 158/09

⁸¹ Dle terminologie z volně dostupného článku: <http://www.epravo/top.aktivni-a-pasivni-legitimace-pri-ochrane-osobnostnich-prav-v-novem-obcanskem-zakoniku-95908.html>, [online] [cit. 29. 3. 2024]

Vzhledem k výše uvedeným okolnostem ÚS rozhodl, že ústavní stížnost je opodstatněná, protože došlo k narušení práva na ochranu osobnosti stěžovatele.

U toho to však neskončilo, neboť spor dále pokračoval až k NS.

Ten rozhodl že týdeník Reflex se nemusí Okamurovi omluvit. Dále NS uvedl, že Okamura jako veřejně činná osoba musí vykazovat vyšší míru tolerance. Rozhodnutí potvrdilo výše uvedený prvoinstanční verdikt, který předtím odmítl nutnost omluvy od Reflexu. NS zdůraznil, že označení „Pitomio“ je považováno za hodnotový soud ve formě slovní karikatury a je založeno na alespoň minimálním skutkovém základu.

Závěr

Ochrana osobnosti je tradičně uznávaným principem v rámci našeho právního systému. Nicméně interpretace a aplikace tohoto principu se dynamicky mění, neboť současná doba stále přináší do tohoto ustáleného institutu nové impulsy a poznatky. V této dynamice mají klíčový význam soudní rozhodnutí, obzvláště ty vydané ESLP a ÚS. Tato bakalářská práce si tak kladla za cíl prozkoumat různé koncepty a doktríny odvozené z rozhodnutí těchto soudů, které určují způsoby interpretace a aplikace práva na ochranu osobnosti. Problematika byla umístěna do rámce mediálního prostoru, kde právo na ochranu osobnosti často narazí na právo na svobodu projevu.

Na začátku práce byl položen teoretický základ zkoumané problematiky. Byly představeny pojmy jako *osobnost* a práva s pojmem spojené. Prostřednictvím důkladné analýzy práva na ochranu důstojnosti, vážnosti, cti, jména a podoby byly definovány základní stavební kameny právní ochrany jednotlivce. Práce dále zkoumala, jak svoboda projevu a ochrana soukromí representují klíčové aspekty v rámci ochrany osobnostních práv politiků, zatímco zdůrazňovala významnou úlohu médií v demokratické společnosti a nutnost hledání rovnováhy mezi ochranou soukromí a veřejným zájmem. Tato část práce také poukázala na omezení práva na ochranu osobnosti, což je nezbytné pro udržení rovnováhy mezi individuálními právy a svobodami v širším společenském kontextu. Diskuse o předmětu a obsahu ochrany, stejně jako o prostředcích ochrany, představila základní rámec pro pochopení, jak jsou tato práva v praxi uplatňována a chráněna.

Práce také poskytla nepatrný historický exkurz, který představil vývoj ochrany osobnostních práv, kdy tuto ochranu sledujeme od jejich počátků přes současný stav až po její zajištění v rámci různých politických ideologií. Práce vysvětlila, jak se ochrana osobnosti vyvíjela a jak současná legislativa reflektuje tyto změny. Tato analýza poskytla hlubší vhled do toho, jak historický vývoj a politický kontext formují současný přístup k ochraně osobnostních práv. Kromě tohoto se práce zaměřila na právní strukturu ochrany těchto práv v České republice, která je vybudována na základě ústavních textů, legislativy a mezinárodních smluv, čímž formuje rozsáhlý systém ochrany. Následně práce zkoumala ochranu osobnosti jako základní a přirozené lidské právo, prostřednictvím široké škály mezinárodních úmluv a právních norem, ve kterých je ochrana zakotvena. Mezi podstatné dokumenty zkoumané problematiky se nepochybně řadí Všeobecná deklarace

lidských práv, EÚLP, LZPEU a na národní úrovni LZPS. V rámci této bakalářské práce se klade důraz zejména na články 8 EÚLP a 10 LZPS, které upravují právo na ochranu osobnosti a právo na soukromí. Dále práce nastínila články 10 EÚLP a 17 LZPS, které zajišťují svobodu projevu a právo na šíření informací a myšlenek. Právě tyto články jsou často předmětem odkazů v judikatuře ESLP a ÚS.

Jádrem této bakalářské práce byla analýza judikatury ESLP a ÚS se specifikou na ochranu osobnostních práv politiků. Analýza konkrétních případů poskytla příležitost vidět, jak jsou principy aplikovány v praxi a jaký dopad mají na ochranu osobnostních práv v daných situacích. Z těchto okolností se následně dalo objasnit, že klíčovým faktorem je zvážení, zda projev přináší příspěvek k veřejné diskusi, při posuzování zásahu do práva na ochranu osobnosti. Veřejný zájem je přitom proměnlivý právní pojem, jehož interpretace se neustále vyvíjí a hodnocení závisí na specifikách konkrétního případu. Z ustálených závěrů analyzované judikatury plyne, že do oblasti veřejného zájmu spadají všechny agendy státních institucí a činnosti osob ve veřejném prostoru. Obecně tak platí, že dle uvedené judikatury není zájem čtenářů o zábavu nebo jejich snaha o naplnění touhy po senzacích tak pevně chráněn jako právo jedince na ochranu jeho soukromí.

V neposlední řadě práce detailně zkoumala dva konkrétní případy judikatury ESLP a ÚS. Rozsudek ESLP ve věci Dupate proti Lotyšsku a nález ÚS ve věci Okamura proti Czech News Center, a.s. ilustrují klíčové aspekty ochrany osobnostních práv a ukazují na složitost vyvažování mezi svobodou projevu a právem na ochranu osobnosti. V prvním případě došlo k zásahu do osobnostního práva, konkrétně do práva na soukromí, kdy ESLP vyhodnotil situaci ve prospěch žalobkyně. Ta, jakožto manželka veřejného činitele, nedala médiím souhlas k pořízení fotografie novorozence, a z toho důvodu tak nešlo polemizovat nad veřejným zájmem. Druhý případ představuje významný milník v ochraně osobnostních práv v kontextu médií a svobody projevu. Tento případ názorně poukazuje na komplexní výzvy, kterým čelí jednotlivci při obraně svého dobrého jména proti mediálním domům, a zdůrazňuje klíčovou úlohu ÚS v interpretaci a aplikaci základních práv a svobod v České republice. Analýza tohoto případu odhalila důležitost soudního přezkoumání v situacích, kde je třeba nalézt rovnováhu mezi právem na ochranu před neoprávněnými zásahy do osobnostních práv a právem na svobodu projevu. Tento nález tak přispívá k hlubšímu porozumění právním principům ochrany osobnosti a otevírá diskusi o etických a právních hranicích mediálního pokrytí ve veřejném prostoru.

Analýza těchto zmíněných případů odhalila, jak soudy přistupují k otázkám svobody projevu a ochrany soukromí, a zdůraznila význam soudního rozhodování v kontextu ochrany osobnostních práv. Tyto případy nám umožnily lépe porozumět dynamice mezi národními právními normami a mezinárodními závazky, a přispěly k hlubšímu pochopení ochrany osobnostních práv v právním řádu České republiky a v mezinárodním kontextu.

Resumé

This thesis, titled "Protection of Politicians' Personality Rights," delves into the intricate balance between safeguarding individual dignity and the freedom of expression within the realm of media and public discourse. It comprehensively examines the fundamental aspects of personality rights, including the protection of dignity, honor, name, and likeness, which form the cornerstone of individual legal protection. Special attention is given to the specific rights associated with the protection of politicians' personalities, highlighting the critical roles of freedom of speech and privacy rights, and the limitations imposed on the right to personality protection to maintain a balance between individual rights and public interest.

The thesis traces the historical evolution of personality rights, from their inception to contemporary interpretations, emphasizing the impact of political ideologies—conservatism, liberalism, and socialism—on these rights, with liberalism emerging as the most favorable towards their protection. It further explores the constitutional and legal framework of personality rights in the Czech Republic, including the role of the Constitution, the Charter of Fundamental Rights and Freedoms, the Civil Code, and other national sources, as well as the Czech Republic's obligations under the European Court of Human Rights (ECHR) and the European Union (EU) jurisprudence.

A critical examination of the jurisprudence from the ECHR and the Czech Constitutional Court underscores the thesis, particularly through case studies like *Dupate vs. Latvia* and *Okamura vs. Czech News Center, a.s.*, which illustrate the judiciary's approach to balancing freedom of expression with the need to protect personality rights. These cases reveal the nuanced challenges politicians face in defending their reputation against media outlets and underscore the judiciary's pivotal role in interpreting and applying fundamental rights and freedoms in a democratic society.

Overall, this thesis provides a thorough analysis of the protection of politicians' personality rights, offering valuable insights into the complex interplay between legal principles, media influence, and the demands of public interest in the digital age.

Seznam použitých zdrojů

1. Literatura

- Listina základních práv a svobod v aplikační praxi ČR. Praha: C.H. Beck, 1997. Zákony s poznámkami. ISBN 80-717-9149-0.
- JAKUBOWICZ, Karol. *Média a demokracie v 21. století: hledání nových modelů*. I. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8449-0.
- KLÍMA, Karel. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. Praha: ASPI, 2003. ISBN 80-863-9578-2.
- BALÍK, Stanislav a Stanislav BALÍK. *Právní dějiny mimoevropských zemí: (stručný nástin)*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. Právní učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9862-8.
- KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-720-1484-6.
- CHALOUPKOVÁ, Helena. *Mediální právo: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-725-5.
- MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK, Eva FIALOVÁ, et al. *Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů*. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-346-9.
- WAGNEROVÁ, Eliška. *Listina základních práv a svobod: komentář*. 2., doplněné a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-747-8.
- MOLEK, Pavel. *Základní práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Lidská práva. ISBN 978-80-7598-525-5.
- NULÍČEK, Michal. *GDPR - obecné nařízení o ochraně osobních údajů*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář. ISBN 978-80-7552-765-3.
- DAVID, Ludvík, Jana BÍLKOVÁ a Martina PODIVÍNOVÁ. *Přehled judikatury: soudní ochrana člena spolku, církve a politické strany*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. Judikatura (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-715-5.

- ONDŘEJOVÁ, Eva. *Ochrana osobnosti v common law a českém právu*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-164-9.
- POUPEROVÁ, Olga. *Institucionální aspekty regulace médií*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-335-8.
- DIBLÍK, Jan a François VEIT. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice: Media law and intellectual property law in the Czech Republic*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-863-5.
- DOLEŽÍLEK, Jiří. *Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. Judikatura (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-074-6.
- BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-42-4.
- BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVAČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1.
- FIALA, Ondřej, Jan GREPL a Ondřej LICHNOVSKÝ. *GDPR: hmotné a procesní aspekty prakticky*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-762-0.
- SIVÁK, Jakub. *Pilíře a limity ochrany osobnosti nejen ve dvacátém prvním století*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-683-9.

2. Právní předpisy

- Listina základních práv Evropské unie vyhlášená v českém znění sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 111/2009 Sb. m. s. o sjednání Lisabonské smlouvy pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství
- Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č.209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
- Usnesení č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

- Usnesení předsednictva ČNR č.2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práva a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- Usnesení Valného shromáždění OSN č. DE01/48 Všeobecná deklarace lidských práv ze dne 12. prosince 1948 uveřejněné ve Vybraných deklaracích Valného shromáždění OSN č. 1/1948
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky Zákon č. 182/1993 Sb., zákon o Ústavním soudu
- Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)

3. Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2015, sp. zn. II. ÚS 1955/15
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2005, sp. zn. 30 Cdo 936/2005
- Rozsudek ESLP Castells proti Španělsku ze dne 23. 4. 1992,
- Rozsudek ESLP Niemietz proti Německu ze dne 16. 12. 1992, stížnost č. 13710/88
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I ÚS 367/03
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I ÚS 1586/09
- Nález ÚS ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I ÚS 453/03
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 11/04
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. II ÚS 171/12
- Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 24. září 2019
- Rozhodnutí ESLP Mc Cann a další proti Spojenému království, ze dne 13. 5. 2008
- Rozhodnutí ESLP Strelets, Kessler a Krens proti Německu, ze dne 22. 3. 2001
- Rozhodnutí Spolkového ústavního soudu 1 BvQ 5/77, ze dne 23. 9. 2010
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 394/04
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 823/11
- Nález Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 146/04
- Rozsudek ESLP ve věci Handy side proti Spojenému království, ze dne 7. 12. 1976
- Rozsudek NSS ze dne 27. 5. 2020, 2 As 88/2019-29

- Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) EU ze dne 14. 2. 2019, věc C-345/17
- Nález Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 146/04
- Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14
- Rozsudek NS ze dne 19. 4. 2021, sp. zn. 25 Cdo 149/2020
- Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1511/13
- rozsudek ESLP ve věci Axel Springer AG proti Německu, ze dne 7. 2. 2012
- Rozsudek ESLP ze dne 24. 2. 1997, č. 19983/92, De Haes a Gujsels v. Belgie.
- Rozsudek ESLP ze dne 11. 1. 2000, č. 31457/96, News Verlags GmbH & Co.KG v. Rakousko
- Rozsudek ESLP ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I ÚS 453/03
- Rozsudek ESLP ze dne 8.7.1986, č. 8 EHRR 407, Ligens v. Rakousko
- Rozsudek ESLP ze dne 26.4.1995, č. 15974/90, Prager a Oberschlick v. Rakousko
- Rozsudek ESLP ze dne 19.11.2020, č. 18068/11, Dupate v. Lotyšsko
- Nález ÚS ze dne 10. 3. 2020, sp. zn. III. ÚS 2300/1

4. Ostatní zdroje

- KMEC, Jiří. Meze kritiky advokáta ze strany vysokého ústavního činitele. Soudní rozhledy: rozhodnutí soudů České republiky, 2022, 28(7-8), strana 265-267. ISSN 1211-4405. Veřejně činné osoby, politici a ochrana osobnosti
- [Přehled judikatury k ochraně osobnosti veřejně činných osob]: usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1174/2007. Soudní rozhledy, 2008, 14(8), s. 290-293. ISSN 1211-4405.
- Kritika a právo na ochranu osobnosti. Důkazní břemeno ve sporech na ochranu osobnosti: rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2000, sp. zn. 30 Cdo 427/2000. Soudní rozhledy, 2003, 9(3), s. 87-90. ISSN 1211-4405.
- BARTOŇ, Michal. Svoboda projevu, právo na kritiku a ochrana osobnostních práv. Právní rádce, 2002, 10(5), s. 16-20. ISSN 1210-4817.
- POKORNÝ, Radek. Politik má také právo na ochranu osobnosti. Mladá fronta Dnes, 1996, 7(105), s. 12. ISSN 1210-1168.

- HAJN, Petr. Použití politiků v reklamě. Právní praxe v podnikání, 1995, 4(2), s. 11-15. ISSN 1210-4043. Dostupné také z: <http://kramerusndk.nkp.cz/search/handle/uuid:db821ac0-69b4-11ed-9d2e-005056822549>.
- FREJTICHOVÁ, Dominika. Ochrana veřejně známé osobnosti v médiích. Právní rádce, 2014, 22(3), s. 54-57. ISSN 1210-4817.
- Veřejně činné osoby, politici a ochrana osobnosti. [Přehled judikatury k ochraně osobnosti veřejně činných osob]: usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1174/2007. Soudní rozhledy, 2008, 14(8), s. 290-293. ISSN 1211-4405.
- HUSSEINI, Faisal. Kolize práv na svobodu projevu a na ochranu osobnosti veřejně činných osob. Soudní rozhledy, 2014, 20(7-8), strany 252-253. ISSN 1211-440.

